

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

**Ахборот, кутубхоначилик ва нашриётчилик иши бўйича
стандартлар тизими**

МАЪЛУМОТЛАР АЛМАШИШ УЧУН ФОРМАТ

Ўзувнинг мазмуни

Расмий нашр

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва
сертификатлаштириш агентлиги
Тошкент

Сўз боши

1 «UNICON.UZ» - Фан-техника ва маркетинг тадқиқотлари маркази Давлат унитар корхонаси («UNICON.UZ» ДУК) томонидан ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН

2 Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари соҳасидаги стандартлаштириш бўйича 7-сон техник қўмита томонидан КИРИТИЛГАН

3 Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги («Ўзстандарт» агентлиги)нинг 2013 йил 24 сентябрдаги 05-489-сон қарори билан ТАСДИҚЛАНГАН

4 БИРИНЧИ МАРТА КИРИТИЛГАН

5 Ушбу стандарт ГОСТ 7.19-2001 «Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Формат для обмена данными. Содержание записи» стандартнинг талабларини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилган

Ўзбекистон ҳудудида ушбу стандарт ва унга киритилган ўзгартиришларнинг амалга киритилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) тўғрисидаги ахборот «Ўзстандарт» агентлиги томонидан наир этиладиган кўрсаткичда эълон қилинади. Ушбу стандарт қайта кўриб чиқилганда ёки бекор қилинганда тегишли ахборот «Ўзстандарт» агентлиги томонидан наир этиладиган ахборот кўрсаткичда эълон қилинади.

«Ўзстандарт» агентлиги ушбу стандартни Ўзбекистон ҳудудида расмий эълон қилиш мутлақ ҳуқуқига эга

Мундарижа

1	Қўллаш соҳаси.	1
2	Норматив ҳаволалар.	1
3	Атамалар ва таърифлар.	2
4	Қисқартмалар.	4
5	Библиографик маълумотларни ёзиш ва тақдим этиш структураси.	4
6	Маълумотлар элементлари	24
A	илова (мажбурий) Ёзувдаги маълумотларни кодлаш.	84
B	илова (мажбурий) Ҳужжатлар турларининг кодлари.	85
C	илова (мажбурий) Ҳужжат характери тўғрисидаги қўшимча маълумотлар.	87

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

**Ахборот, кутубхоначилик ва нашриётчилик иши бўйича
стандартлар тизими
МАЪЛУМОТЛАР АЛМАШИШ УЧУН ФОРМАТ
Ёзувнинг мазмуни**

**Система стандартов по информации, библиотечному и
издательскому делу
ФОРМАТ ДЛЯ ОБМЕНА ДАННЫМИ
Содержание записи**

System of standards on information, librarianship and publishing.
Format for data interchange. Contents of record

Кириштирилган сана 2013-10-02

1 Қўллаш соҳаси

Ушбу стандарт маълумотлар алмашиш учун маълумотлар таркиби, мазмуни ва элементлари тақдим этилишини белгилайди ва алмашишда қатнашувчи ахборот тизимлари томонидан фойдаланилиши мумкин.

Стандарт кутубхоналар, илмий-техник ахборот органлари, давлат библиографияси марказлари, нашриётлар, бошқа библиографиялаш муассасалари томонидан тузиладиган ҳужжатларнинг тавсифига тааллуқли.

2 Норматив ҳаволалар

Ушбу стандартда қуйидаги стандартларга ҳаволалардан фойдаланилган:

ГОСТ 7.11-2004 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках

ГОСТ 7.12-93 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила

ГОСТ 7.14-98 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Формат для обмена информацией. Структура записи

ГОСТ 7.28-2002 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Расширенный набор символов латинского алфавита для обмена информацией

Расмий нашр

ГОСТ 7.29-80 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Представление расширенного кириллического алфавита для обмена информацией на магнитных лентах

ГОСТ 7.30-80 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Представление греческого алфавита для обмена информацией на магнитных лентах

ГОСТ 7.52-85 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Коммуникативный формат для обмена библиографическими данными на магнитной ленте. Поисковый образ документа

ГОСТ 7.56-2002 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Издания. Международная стандартная нумерация сериальных изданий

ГОСТ 7.67-2003 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Коды названий стран

ГОСТ 7.72-96 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Коды физической формы документов

ГОСТ 7.75-97 Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу. Коды наименований языков

ГОСТ 34.301-91 Информационная технология. 7-битные и 8-битные кодированные наборы символов. Управляющие функции

ГОСТ 27463-87 Системы обработки информации, 7-битные кодированные наборы символов

ГОСТ 27466-87 Системы обработки информации. Наборы символов в 7- и 8-битных кодах. Методы расширения кодов

О‘з DSt 1215:2009 Ахборот, кутубхоначилик ва нашриётчилик иши бўйича стандартлар тизими. Библиографик ёзув. Библиографик тавсиф. Умумий талаблар ва тузиш қоидалари

Изоҳ - Ушбу стандартдан фойдаланилганда ҳавола қилинган стандартларнинг Ўзбекистон ҳудудида амал қилишини жорий йилнинг 1 январигача бўлган ҳолати бўйича тузилган стандартларнинг тегишли кўрсаткичи ва жорий йилда эълон қилинган тегишли ахборот кўрсаткичлари бўйича текшириш мақсадга мувофиқдир. Агар ҳавола қилинган ҳужжат алмаштирилган (ўзгартирилган) бўлса, у ҳолда ушбу стандартдан фойдаланилганда алмаштирилган (ўзгартирилган) стандартга амал қилиш лозим. Агар ҳавола қилинган ҳужжат алмаштирилмасдан бекор қилинган бўлса, у ҳолда унга ҳавола қилинган қоида, ушбу ҳаволага тааллуқли бўлмаган қисмида қўлланилади.

3 Атамалар ва таърифлар

Ушбу стандартда қуйидаги атамалар тегишли таърифлари билан қўлланилган:

3.1 библиографик ёзув: Ҳужжатли шаклда қайд этилган библиографик хабар; ҳужжат ҳақидаги уни идентификациялаш, вазифалари, шакли, таркиби ва мазмунини библиографик қидирув ва билдириш мақсадида очиб беришга, зарур бўлган ҳолларда ҳужжатни интерпретациялаш, мослаштириш ва баҳолашга, матннинг ахборот талабига мослигини кўрсатишга имкон берувчи маълумотларни ўз ичига олган библиографик

ахборот элементи. Библиографик ёзув таркибига библиографик тавсиф, унинг сарлавҳаси, индекслаш атамалари (классификацияга оид индекслар ва предмет рукнлари), аннотациялар ва /ёки рефератлар, ҳужжатни сақлаш шифрлари, қўшимча библиографик ёзувлар тўғрисидаги маълумотлар, ҳужжатга ишлов беришнинг яқунланган вақти, ёрдамчи характердаги маълумотлар ва бошқалар кирази.

3.2 ҳужжатнинг библиографик даражаси: Ҳужжатлардан бири бошқа ҳужжатнинг ёки ҳужжатлар гуруҳининг қисми ҳисобланган ҳужжатларнинг ўзаро боғлиқлигини кўрсатувчи характеристика.

3.3 библиографик тавсиф: Соҳалар ва элементларнинг келиш тартибини белгиловчи маълум бир қоидалар бўйича келтирилган ва ҳужжатни индентификациялаш ва умумий тавсифлаш учун мўлжалланган ҳужжат тўғрисидаги библиографик маълумотлар мажмуи.

3.4 иккиламчи ёзув ости: Бирламчи ёзув остига киритилмаган ёзув маълумотлари элементларидан иборат ёзув ости.

3.5 идентификатор: Майдон ичидаги алоҳида майдон остиларни индентификация қилувчи код. Битта ёки иккита символдан иборат. Биринчи символ - бўлувчи, ҳар доим ГОСТ 7.14 бўйича белгиланган битта ўша ноёб символ, иккинчи символ – майдон ости коди, у рақамли ёки ҳарфли бўлиши мумкин.

3.6 индикатор: Ёзувда ушбу майдон ва бошқа майдонлар ўртасидаги ўзаро алоқага эга, майдон мазмуни тўғрисидаги қўшимча ахборотни тақдим этувчи ўзгарувчи майдон билан боғланган рақамли ёки ҳарфли биринчи символ.

3.7 ёзув маркери: Ҳар бир ёзув бошида бўладиган ва унга ишлов бериш учун параметрларни ўз ичига олган майдон.

3.8 белги: Майдонни индентификация қилиш учун фойдаланиладиган учта рақамли символлар мажмуи.

3.9 маълумотлар элементини белгилаш: Маълумотлар элементини индентификация қилиш учун қўлланиладиган белги, индикатор ва майдон ости идентификатори (унинг иккинчи символининг) қийматларининг мажмуи.

3.10 бирламчи ёзув ости: Ҳужжатга – тавсифлаш объектига ва (ёки) унга ишлов бериш ҳолатларига ва бутун ёзувга тегишли маълумотлар элементларидан иборат ёзув ости.

3.11 маълумотнома режаси: Маълумотнома мақолаларининг тузилмасини белгиловчи параметрлар тўплами.

3.12 майдон ости: Ахборотнинг маълум бирлигидан иборат майдон қисми.

3.13 майдон: Маълумотномадан кейин келадиган ва унинг мақолаларидан бири билан боғланган муайян тоифадаги маълумотлар учун мўлжалланган ўзгарувчан узунликка эга ёзув қисми. Маълумотлар майдони битта ёки бир нечта майдон остидан иборат бўлиши мумкин.

3.14 маълумотнома: Ёзувда маълумотлар майдонининг жойлашган жойини кўрсатгич.

3.15 **маълумотлар элементи:** Аниқ идентификация қилиниши керак бўлган библиографик ёзувнинг энг кичик бирлиги. Маълумотларнинг библиографик майдонларида маълумотлар элементи майдон ости билан тақдим этилади.

4 Қисқартмалар

КБК - кутубхона-библиографик классификация
ДИТАТ - Давлат илмий-техник ахборот тизими
ХИК – Халқаро ихтиролар классификацияси
МИК – Миллий ихтиролар классификацияси
ИТИ - илмий-тадқиқот иши
ИТМ - илмий-техник марказ
ТКИ - тажриба-конструкторлик иши
АДП – амалий дастурлар пакети
МББТ – маълумотлар базаларини бошқариш тизими
УЎК - универсал ўнлик классификация
ЭЎМ - электрон ҳисоблаш машинаси
ISBN – Китобларнинг халқаро стандарт рақами
ISDS – Серияли нашрларнинг халқаро тизими
ISO - Халқаро стандартлаштириш ташкилоти
ISSN – Серияли нашрнинг халқаро стандарт рақами

5 Библиографик маълумотларни ёзиш ва тақдим этиш структураси

5.1 Ёзув структураси ГОСТ 7.14 талабларига мос келиши керак.

5.2 Ҳар бир библиографик ёзув қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- ёзув маркери;
- маълумотнома;
- майдонлар;
- ёзувни ажраткич.

Библиографик ёзувнинг умумий структураси:

Ёзув маркери	Маълумотнома	Майдонлар	Майдон бўлувчиси
--------------	--------------	-----------	------------------

5.3 Ёзув маркери 24 символдан иборат. Ҳар бир ёзув ёзув маркеридан бошланади. Ёзув маркери ёзувга ишлов бериш учун мўлжалланган.

5.3.1 0-4-позицияларда ёзув узунлиги кўрсатилади.

5.3.2 5-позицияда 1-жадвалга мувофиқ ёзув мақомининг коди кўрсатилади.

1-жадвал. Ёзув мақомининг кодлари

Код	Ёзув мақоми	Изоҳлар
1	Янги	Ушбу ҳужжат тўғрисида ёзув биринчи марта киритилади
3	Ўзгартирувчи	Ёзув аввал киритилган ёзувдаги маълумотларнинг айрим элементларини қўшимча киритади ва (ёки) алмаштиради ва (ёки) чиқариб ташлайди
5	Тугатувчи	Киритиладиган ёзув аввал киритилган ёзувни умуман тугатади
Изоҳ – 3 ва 5 мақомидаги кодларга эга ёзувдан фойдаланиш усулини фойдаланувчи белгилайди.		

5.3.3 6-позицияда 2-жадвалга мувофиқ тавсифлаш объекти бўлган ҳужжат библиографик даражасининг кодини кўрсатади.

2-жадвал. Тавсифлаш объекти бўлган ҳужжат библиографик даражасининг кодлари

Код	Ҳужжатнинг библиографик даражаси	Ҳужжат характеристикаси	Мисоллар
0	Серияли	Давомийлиги олдиндан белгиланмаган, одатда, бир хил сарлавҳага эга, рақамланган ва (ёки) санаси ёзилган нашрлар (жилдлар) билан вақт давомида чиқадиган нашр	1 Наука и жизнь 2 Кимё ва полимерлар институтининг илмий ишлари
1	Кўп жилдли	Мазмуни ва безалиши бўйича бир бутунни ифода қилувчи икки ёки ундан ортиқ рақамланган жилдлардан иборат даврий бўлмаган нашр	Словарь иностранных языков. 4 ж да. М., 2007-2011, 1-4-т.
2	Бир жилдли	Бир жилдда чиқарилган даврий бўлмаган нашр	1 М.И. Мурадов. Ўзбек тили луғати, Т., 2002 2 Ўзбекистон Миллий энциклопедияси, Тошкент, 2009, ж. 13 3 Наука и жизнь, 2012, № 7

2-жадвалнинг охири

Код	Ҳужжатнинг библиографик даражаси	Ҳужжат характеристикаси	Мисоллар
3	Таҳлилий	Ҳужжат алоҳида жилднинг қисми бўлиб ҳисобланади.	Горюнов И. Притяжение черных дыр // Поиск, 2011, 26 января
4	Маълумотлар базаси	Эгаси томонидан яратилган ва кузатиб бориладиган маълумотлар базаси	МБ № ГР 0118500285 Экономика агропромышленного комплекса. ВИНТИ

5.3.4 7-позицияда 3-жадвалга мувофиқ ҳужжат классининг коди кўрсатилади.

5.3.5 8, 9-позицияларда «Кўллаш кодлари» кўрсатилади. Бу кодлар алмашиш бўйича шериклар келишуви билан аниқланади.

5.3.6 Индикатор узунлигини белгиловчи 10-позицияда «1» қиймати кўрсатилади.

3-жадвал. Ҳужжатлар классларининг кодлари

Код	Шартли белгилаш	Ҳужжат классификацияси
1	КТ	3 дан D гача бўлган кодларга эга классларга тегишли бўлмаган китоблар, брошюралар ва бошқа бир марталик нашрлар
2	СН	3 дан D гача бўлган кодларга эга классларга тегишли бўлмаган серияли нашрлар
3	МҚ	Мақолалар
4	ОР	ИТИ ва ТКИ тўғрисида ҳужжатлар
5	ДИ	Диссертациялар
6	ПҲ	Патент ҳужжатлари
7	НҲ	Норматив ҳужжатлар
8	СК	Саноат каталоглари, проспектлар
A	ДИ	Депозитга қўйилган илмий ишлар
B	ПО	1 ва 2-кодларга эга классларга тегишли бўлмаган шарҳлар ва кўрсаткичлар
C	ЭҚТ	Эълон қилинмаган таржималар
D	АД	Алгоритмлар ва дастурлар
P	АР	Ахборот ресурслари
E	МБ	Маълумотлар базалари ва банклари

5.3.7 Майдон ости индикаторининг узунлигини белгиловчи 11-позицияда «2» қиймати кўрсатилади.

5.3.8 12-16-позицияларда маълумотларнинг базавий манзили кўрсатилади.

5.3.9 17-позицияда А иловага мувофиқ кодлар тўплами кўрсатилади.

5.3.10 18-19-позициялар фойдаланувчининг тизимлари ёрдамида аниқланади.

5.3.11 Ёзув маркерининг 20-22-позициялари мос равишда 4, 5, 3 рақамли қийматларни қабул қиладилар.

5.3.12 23-позиция резервланган.

5.4 Маълумотлар ҳар бир элементи учун уч символли белгининг белгиланиши 4-жадвалда келтирилган.

Белгининг биринчи симболи маълумотлар элементларини қуйидагича тарзда классификациялайди:

0 – идентификацион маълумотлар;

1 - кодланган ахборот;

2 - библиографик тавсиф;

3 - изоҳлар;

4 – ёзувлар боғлиқлиги;

5 - бошқа сарлавҳалар (ўзаро боғлиқ сарлавҳалар);

6 – ҳужжатнинг қидирув образи (мазмун таҳлили);

7 – интеллектуал жавобгарлик;

8 - резерв (халқаро фойдаланиш);

9 – ҳужжатни сотиб олиш ва сақлаш (локал фойдаланиш).

5.5 Индикатор ва идентификатор қийматлари рақамлар ёки бош лотин ҳарфлари билан тақдим этилиши мумкин.

4-жадвал. Маълумотлар элементларининг белгиланиши, номи ва қўлланиш мажбурийлиги

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
ØØ1	-	-	-	-	Ёзув идентификатори	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
ØØ2	-	-	-	-	Ёзув остилар кўрсаткичи ¹⁾	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
ØØ4	-	-	-	-	Маълумотлар ташқи базасининг белгиланиши	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
ØØ5	-	-	-	-	Ўзлаштирилган ёзувнинг белгиланиши	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
Ø1Ø	Ø	А	-	-	ISBN	М	-	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-
Ø1Ø	1	А	*	-	ISBN - хато	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø11	Ø	А	-	-	ISSN	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø11	1	А	*	-	ISSN - хато	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø23	Ø	А	*	-	Ихтиро қилиш устувор талабномасининг тартибга келтирилган рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø23	Ø	С	*	-	Устунлик мамлакати	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
Ø23	Ø	Е	*	-	Устунлик санаси	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
Ø23	1	А	*	-	Ихтиро қилиш устувор талабномасининг тартибга келтирилмаган рақами	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
Ø25	Ø	А	-	+	Ихтиро қилиш устувор талабномасининг тартибга келтирилган рўйхатга олинган рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø25	Ø	С	-	+	Ихтиро қилиш талабномасини бериш мамлакати	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
Ø25	Ø	Е	-	-	Ихтиро қилиш талабномасини бериш санаси	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдо-нида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
Ø25	1	A	-	+	Ихтиро қилиш устувор талаб-номасининг тартибга келтирилмаган рўйхатга олинган рақами	-	-	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-
Ø26	Ø	A	-	-	НХ белгиланиши	-	-	-	-	-	M	-	-	-	M	-	-
Ø26	1	A	*	-	Алмаштирилган НХ белгиланиши	-	-	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-
Ø27	¢	A	-	-	Патент хужжатининг рақами	-	-	-	-	M	-	-	-	-	M	-	-
Ø28	¢	A	-	-	ИТИ тўғрисида ҳисобот белгиланиши	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø28	¢	M	-	-	ИТИ ёки ТКИнинг давлат рўйхатига олинган рақами	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø28	¢	P	-	-	Ҳисобот, диссертация инвентарь рақами	-	-	-	M	M	-	-	-	-	-	-	M
Ø29	¢	A	-	-	Давлат рўйхатига олиш рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø70	¢	A	-	-	Патент-аналог	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø72	¢	B	-	-	Ташқи тизимнинг белгиланиши	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø72	¢	C	-	-	ДИТАТ кичик тизимига ёзувни киритиш санаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ø73	¢	A	-	-	Эълон қилинмаган таржиманинг, таржимани бажарган ташкилот томонидан берилган рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	M	-
Ø74	¢	A	-	-	Ёзувни яратувчи-ташкилот	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M
100	¢	A	-	-	Хужжат тури	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M
100	¢	B	-	-	Нашр этиш жойи (мамлакат)	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	-	M
100	¢	C	-	-	Ёзувни тузиш санаси	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҚ	НҚ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
100	ϕ	E	-	+	Тарқалишни чеклаш аломати ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-	М
100	ϕ	N	-	-	Патент бериш мамлакати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101	ϕ	A	*	-	Хужжат асосий матнининг тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101	ϕ	D	-	+	Ёрдамчи матн тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101	ϕ	E	-	+	Реферат (аннотация) тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
103	ϕ	A	-	-	Хужжатнинг физик шакли ³⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105	ϕ	A	-	-	Серияли нашрнинг давомийлиги	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105	ϕ	C	-	-	Серияли нашрнинг мақоми	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106	ϕ	A	-	-	Маълумотлар базасини янгилаш даври	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112	1	A	*	-	Маълумотлар базасининг эгаси мулкнинг ташкилий-қуқий шакли	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
170	ϕ	A	-	-	Хужжатни таржимасининг мақоми	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
170	ϕ	B	-	-	Таржима тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
171	ϕ	A	-	-	ИТИ ёки ТКИ муаммоси (топширик) шифри	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-
171	ϕ	B	-	-	ТКИни ишлаб чиқиш босқичи	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-
172	ϕ	A	-	-	Иш характери	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-
180	ϕ	A	-	-	Маълумотлар базасининг турлари	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
180	ϕ	B	*	-	Маълумотлар базасининг вази-фаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълу-мотлар майдо-нида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
180	ϕ	С	*	-	Хизматлар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
180	ϕ	D	*	-	МБни етказиб беришда ташув-чининг тури	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
180	ϕ	E	*	-	Ишларни молиялаштириш ман-балари	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	ϕ	A	-	-	Асосий сарлавҳа	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
200	ϕ	E	*	-	Сарлавҳага тегишли маълумот-лар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	ϕ	F	-	-	Жавобгарлик тўғрисида маълу-мотлар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	ϕ	H	-	-	Жилд қисми ва хужжат секция-сининг белгиланиши	М	М	М	-	М	-	М	М	-	-	-	-
200	ϕ	I	-	-	Жилд қисми ва хужжат секция-сининг сарлавҳаси	М	М	М	-	М	-	М	М	-	-	-	-
200	ϕ	K	-	-	Асосий сарлавҳанинг тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200	ϕ	M	*	+	Юқори турувчи ташкилот	М	М	М	М	М	-	М	М	-	-	-	-
201	ϕ	A	-	+	Параллел сарлавҳа	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
201	ϕ	C	-	+	Параллел сарлавҳа тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
202	ϕ	A	*	-	Серияли нашр мустақил бўлмаган иловасининг сарлавҳаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
205	ϕ	A	*	-	Қайта нашр қилиш тўғрисида маълумотлар	М	М	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-
206	∅	A	-	-	Серияли нашр жилдининг рақами	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
206	∅	B	-	-	Чиқарилган серияли нашр рақами	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълу-мотлар майдо-нида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
206	Ø	С	-	-	Серияли нашрнинг санаси	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
206	1	Е	-	-	Серияли нашрнинг рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	А	-	+	Нашр қилиш жойи (шаҳар)	М	М	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-
210	€	С	-	+	Нашриёт	М	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	Д	-	-	Нашр қилиш санаси	М	М ⁴⁾	-	М	-	-	М	-	М	М	М	-
210	€	Е	-	-	Босиб чиқариш жойи (шаҳар)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	Ғ	-	-	Босиб чиқариш йили	М ⁵⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	Г	-	-	Типография	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	Н	-	-	Нашр қилиш тахминий санаси	М ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	К	-	+	Муаллифлик ҳуқуқининг кучга кириш санаси	М ⁶⁾	М ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
210	€	М	-	+	Муаллифлик ҳуқуқининг эгаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
211	€	А	-	-	Ихтиро қилиш талабномасини эълон қилиш санаси	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-
212	€	А	-	-	НҲни тасдиқлаш санаси ⁷⁾	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
212	€	В	-	-	Маълумотлар базасини яратиш йили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
212	€	С	-	-	НҲни амалга киритиш санаси	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
212	€	М	-	-	Хужжатни рўйхатга олиш сана-си	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-
212	€	Н	-	-	Ретроспектива	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
215	€	А	-	-	Бетлар ҳажми, рақамланиши	М	М	М	М	М	-	М	М	М	М	М	М
212	€	В	*	-	Маълумотлар базасининг ҳажми	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
215	€	С	-	-	Хужжатни тасвирий материал билан таъминлаш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
215	€	Д	-	-	Хужжат ўлчами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
215	€	Е	-	-	Хужжат ҳажми – мустақил ило-валар	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
223	€	A	-	-	Илмий даражаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
223	€	C	-	-	Диссертацияни химоя қилиш санаси	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-
223	€	M	-	-	Илмий унвон	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
223	€	N	-	-	Мутахассислик рақами	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-
225	€	A	-	-	Серия сарлавҳаси	М	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
225	€	B	-	-	Кичик сериянинг белгиланиши ва рақами	М	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
225	€	C	-	-	Кичик сериянинг сарлавҳаси	М	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
225	€	D	-	-	Сериядаги жилднинг белгиланиши ва рақами	М	М	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
225	€	E	-	-	Кичик сериядаги жилднинг белгиланиши ва рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
270	€	B	-	+	Дастурлаш тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
270	€	A	-	-	ЭҲМ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
270	€	C	-	+	Фойдаланиладиган ОТ тури ва версияси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
270	€	D	-	-	МББТ/АДП	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М
271	€	F	-	-	Депозитга қўйиш санаси	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-	-	-
271	€	G	-	-	Депозитга қўйиш рақами	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-	-	-
280	€	A	-	-	Тармоқ номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
280	€	B	*	-	Тармоқ адреси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
300	€	A	-	+	Изоҳлар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
380	€	A	-	+	Хужжатни ёрдамчи матн билан таъминлаш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
380	€	M	-	-	Хужжатни библиографик хаволалар билан таъминлаш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭКТ	АД
390	¢	A	-	-	Рефератив хизматлар ёрдамида акс эттириш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
400	¢	A	-	+	Ёзувлар ўртасидаги идентификацион алоқанинг тури	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
400	¢	C	-	+	Ёзув идентификаторининг маъноси, боғлиқ хужжатнинг ISBN ёки ISSN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
400	¢	E	-	+	Ёзувлар ўртасидаги муносабат характери	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
401	¢	A	-	+	Библиографик маълумотлар асосида ёзувлар ўртасидаги алоқа тури	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
401	¢	C	-	+	Ёзувлар ўртасидаги алоқани кўрсатувчи маълумотлар элементининг қиймати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
401	¢	E	-	+	Библиографик маълумотлар билан боғланган ёзувлар ўртасидаги муносабат характери	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
410	¢	A	-	+	Боғланган ёзув остининг коди	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-
410	¢	C	-	+	Боғланган ёзув остининг библиографик даражаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-
410	¢	E	-	+	Ёзув остилар ўртасидаги муносабат характери	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-
420	¢	A	-	+	Маълумотларнинг боғланадиган элементларидан биринчисининг белгиланиши	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Ҳужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи-катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
420	€	С	-	+	Маълумотларнинг боғланадиган элементларидан иккинчисининг белгиланиши	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
420	€	Е	-	+	Маълумотлар элементлари ўртасидаги муносабат характери	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
500	€	А	-	-	Шартли сарлавҳа	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
505	€	А	-	4	Сарлавҳа варианты	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
530	€	А	-	-	Асосий сарлавҳа	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
531	Ø	А	-	-	Серияли нашрнинг қисқартирилган сарлавҳаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
531	1	А	-	-	Қисқартирилган асосий сарлавҳа	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
534	€	А	-	-	ИТИ мавзусининг номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
540	€	А	-	-	Асосий сарлавҳани рус тилига таржима қилиш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
541	€	А	-	-	Асосий сарлавҳага тегишли маълумотларни рус тилига таржима қилиш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
600	€	А	-	+	УЎК индекслари	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
610	€	А	-	+	ХИК индекси	-	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-
611	€	А	-	+	МИК индекси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
620	€	А	-	+	ДИТАТ рубрикатори рубрикасининг коди	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
620	€	Н	-	+	Рубрикатор номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
630	€	А	-	+	Тезаурус (луғат-манба)нинг номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
630	€	С	-	+	Тезаурус дескриптори ⁸⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
630	€	Е	-	+	Тезаурус дескрипторининг коди	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
640	¢	A	-	+	Асосий сўз ⁸⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
640	¢	C	-	+	Асосий сўзнинг тили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
650	¢	A	*	-	Хужжат матни	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
660	¢	A	-	+	Реферат (аннотация)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
670	¢	B	-	+	Предмет рубрикаси ⁸⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
671	¢	A	-	+	КБК индекси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
674	¢	A	-	-	Хужжат характери тўғрисида қўшимча маълумотлар ⁹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
675	¢	A	-	+	Стандартларнинг миллий классификацияси бўйича индекс	-	-	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-
675	¢	C	-	+	Стандартлар классификацияси-ни белгилаш	-	-	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-
700	¢	A	-	+	Якка тартибдаги муаллиф	M	M	M	-	M	-	-	M	-	-	-	-
700	¢	B	-	+	Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (номи)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
700	¢	C	-	+	Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
700	¢	D	-	+	Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
700	¢	E	-	+	Якка тартибдаги муаллиф номининг бошқа шакли	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	Ø	A	*	-	Мухаррир	M ¹⁰⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	1	A	*	-	Тузувчи	M ¹¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	2	A	*	-	Ишнинг илмий раҳбари	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
701	2	B	-	-	МБ эгаси бўлган ташкилот раҳбари	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	M
701	2	C	-	-	МБ маъмури	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	2	D	-	-	МБ маъмурининг телефони	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	3	A	*	-	Таржимон	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	4	A	*	-	Маслаҳатчи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	5	A	*	-	Ёрдамчи матн муаллифи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	6	A	-	+	Ихтиронинг якка тартибдаги ариза берувчиси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	6	F	-	+	Ихтиро якка тартибдаги ариза берувчисининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	7	A	-	+	Якка тартибдаги патент эгаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	7	F	-	+	Якка тартибдаги патент эгасининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
701	8	M	*	-	Иллюстратор	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	0	A	-	+	Жамоа муаллифи	M	M	M	-	-	-	-	M	-	-	-	-
710	0	B	-	+	Жамоа муаллифининг кискартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	0	C	-	+	Жамоа муаллифининг параллел номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	0	D	-	+	Жамоа муаллифининг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Ҳужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълу-мотлар майдо-нида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
710	0	E	-	+	Жамоа муаллифининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	0	F	-	+	Жамоа муаллифининг жойлашган жойи (манзили)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	1	A	-	+	ИТИни бажарувчи ташкилот	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-	-	-
710	1	B	-	+	ИТИни бажарувчи ташкилотнинг қисқартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	1	D	-	+	ИТИни бажарувчи ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	1	E	-	+	ИТИни бажарувчи ташкилотнинг жойлашган жойи (мамла-кати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	1	S	-	+	ИТИни бажарувчи ташкилотнинг коди	-	-	-	M	-	-	-	-	-	-	-	-
710	2	A	-	+	Нашр этувчи ташкилот	-	M	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	2	C	-	+	Нашр этувчи ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
710	2	E	-	+	Нашр этувчи – ташкилотнинг жойлашган жойи (мамлакат)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	0	A	-	+	Ихтиро қилишнинг жамоавий ариза берувчиси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	0	C	-	+	Ихтиро қилишнинг жамоавий ариза берувчисининг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Ҳужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПҲ	НҲ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
711	Ø	Е	-	+	Ихтиро жамоавий ариза берув-чисининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	1	А	-	+	Жамоавий патент эгаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	1	С	-	+	Жамоавий патент эгасининг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	1	Е	-	+	Жамоавий патент эгасининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	2	А	-	-	Диссертацияни химоя қилиш жойи - ташкилот	-	-	-	-	М	-	-	-	-	-	-	-
711	2	С	-	-	Диссертацияни химоя қилиш жойи - ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	2	Е	-	-	Диссертацияни химоя қилиш жойи - ташкилотнинг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	4	А	-	+	Тадбирлар ташкилотчиси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	4	С	-	+	Тадбирлар ташкилотчисининг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	4	Е	-	+	Тадбирлар ташкилотчисининг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	4	Ғ	-	+	Тадбирлар ташкилотчисининг жойлашган жойи (манзили)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
711	9	A	-	+	Ихтирога ариза берувчи (патент эгаси)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	9	E	-	+	Ариза берувчининг мамлакати (патент эгаси)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
711	9	F	-	+	Ихтирочининг манзили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	1	A	-	-	МБ эгаси бўлган ташкилот	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-712	1	B	-	-	МБ эгаси бўлган ташкилотнинг қисқартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	1	D	-	-	МБ эгаси – ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	1	E	-	-	МБ эгаси бўлган ташкилотнинг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	1	F	-	-	МБ эгаси бўлган ташкилотнинг жойлашган жойи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	2	D	-	+	МБ эгаси бўлган ташкилотнинг телефони	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	2	F	-	+	МБ эгаси бўлган ташкилотнинг факси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
712	2	H	-	+	МБ эгаси бўлган ташкилот электрон почтасининг манзили	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
720	ϕ	A	-	-	Тадбирлар номи	M	M	M	-	-	-	-	M	-	-	-	-
720	ϕ	B	-	-	Тадбирлар номини рус тилига таржима қилиш	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
720	ϕ	C	-	+	Тадбирнинг белгиланиши	M	M	M	-	-	-	-	-	-	-	-	-
720	ϕ	D	-	+	Тадбирни ўтказиш жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
720	ϕ	Е	-	+	Тадбирни ўтказиш жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
720	ϕ	Ғ	-	+	Тадбирни ўтказиш санаси	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
770	Ø	А	-	+	Таржимон-ташкилот	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-
770	Ø	В	-	+	Таржимон-ташкилотнинг қисқартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М	-
770	Ø	С	-	+	Таржимон-ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	Ø	А	-	+	Ишлаб чиқувчи ташкилот	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	Ø	В	-	+	Ишлаб чиқувчи ташкилотнинг қисқартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	Ø	С	-	+	Ишлаб чиқувчи ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	Ø	Е	-	+	Ишлаб чиқувчи ташкилотнинг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	1	А	-	+	Тайёрловчи ташкилот	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	1	В	-	+	Тайёрловчи ташкилотнинг қисқартирилган номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	1	С	-	+	Тайёрловчи ташкилотнинг жойлашган жойи (шаҳри)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
771	1	Е	-	+	Тайёрловчи ташкилотнинг жойлашган жойи (мамлакати)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
772	Ø	А	-	+	Депонент ташкилотнинг номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4-жадвалнинг давоми

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Хужжатлар класслари бўйича маълумотлар элементларининг қўлланиш мажбурийлиги											
Белги	Инди-катор	Иден-тифи катор	маълу-мотлар майдо-нида	ёзув остида		КТ	СН	МҚ	ОР	ДИ	ПХ	НХ	СК	ДИ	ПО	ЭҚТ	АД
772	Ø	B	-	+	Депонент ташкилотнинг жойлашган жойи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
856	1	A	-	+	Электрон ресурснинг жойлашган жойи. Хост номи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
856	1	Y	-	+	Фойдалана олиш усули	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
995	1	R	-	+	Хужжат ва материал тури	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
<p>1) Ёзув иккиламчи ёзув остини ўз ичига олади.</p> <p>2) Маълумотлар элементининг қиймати «1А»дан фарқ қилади.</p> <p>3) Ишлов бериладиган хужжат босма ҳамда машинкада ёзилган шаклда тақдим этилмаган.</p> <p>4) Хужжатнинг библиографик даражаси «2» қийматга эга.</p> <p>5) «Нашр этиш санаси» (21Ø ¢ D) ва «Муаллифлик ҳуқуқининг кучга кирган санаси» (21Ø ¢ K) маълумотларининг элементлари мавжуд эмас.</p> <p>6) «Нашр этиш санаси» (21Ø ¢ D) маълумотларининг элементи мавжуд эмас.</p> <p>7) «Хужжатни рўйхатга олиш санаси» (212 ¢ M) маълумотларининг элементи мавжуд эмас.</p> <p>8) «Тезаурус дескриптори» (63Ø ¢ C), «Асосий сўз» (64Ø ¢ A), «Предмет рукни» (67Ø ¢ B) маълумотларининг келтирилган элементларидан бири мажбурий ҳисобланади.</p> <p>9) Ишлов бериладиган хужжат бир нечта турларнинг белгиларини намоён қилади.</p> <p>10) «Якка тартибдаги муаллиф» (7ØØ ¢ A) маълумотларининг элементи мавжуд эмас.</p> <p>11) «Якка тартибдаги муаллиф» (7ØØ ¢ A) ва «Муҳаррир» (7Ø1 Ø A) маълумотларининг элементи мавжуд эмас.</p> <p>Изоҳ – Жадвалда қуйидаги белгилашлар қўлланилади:</p> <p>* - майдонларнинг такрорланувчанлиги;</p> <p>М – мажбурий майдон;</p> <p>+ - майдон элементларининг мавжудлиги.</p>																	

5.6 Маълумотнома мақоласининг компоненти - қўлланишда белги-ланадиган қисм, учта символ узунлигига эга ва у қуйидагича қўлланилади:

- биринчи символ ушбу майдон тегишли бўлган ёзув ости кодини кўрсатади ва, агар маълумотлар майдони бирламчи ёзув остига тегишли бўлса, Ø қийматини ёки агар маълумотлар майдони иккиламчи ёзув остилардан бирига тегишли бўлса, 1-9 ёки A-Z қийматларини қабул қилади. 1-8 кодларга эга иккиламчи ёзув остилар учун қўлланиладиган маълумотлар элементлари 5-жадвалда келтирилган;

- иккинчи ва учинчи символлар битта ёзув ости доирасида битта ўша белги билан маълумотлар майдонининг рақамларини кўрсатади ва маълумотлар майдонининг биринчи ёки ягона пайдо бўлиши учун 01 қийматини ва ўша ёзув остида кейинги такрорлашлар учун Ø2 – ZZ қийматларини қабул қилади.

5-жадвал. Улар тўғрисидаги маълумотлар иккиламчи ёзув остиларда келтириладиган хужжатлар - тавсиф объектлари

Хужжат – тавсиф объекти	У тўғрисидаги маълумотлар иккиламчи ёзув остида келтириладиган, тавсиф объекти билан боғланган хужжат	Ёзув ости коди
Бир жилдли бир марталик нашрнинг қисми ёки алоҳида сарлавҳага эга бўлган, серияли нашрнинг рақамлари (жилдлари, нашрлари)	Бир жилдли бир марталик нашр ёки алоҳида сарлавҳага эга бўлган серияли нашрнинг рақами (жилд, нашр)	1
Алоҳида сарлавҳага эга бўлмаган, серияли нашр рақамининг қисми (жилд, нашр)	Алоҳида сарлавҳага эга бўлмаган нашрнинг рақами (жилд, нашр) Серияли нашр	2 3
Кўп жилдли нашр жилдининг қисми	Кўп жилдли нашрнинг томи Кўп жилдли нашр	4 5
Кўп жилдли нашрнинг алоҳида жилди	Кўп жилдли нашр	6
Алоҳида сарлавҳага эга бўлган серияли нашрнинг алоҳида рақами (жилди, нашри)дан иборат бир марталик нашр	Серияли нашр	7
Алоҳида сарлавҳага эга бўлмаган, серияли нашрнинг рақами (жилди, нашри)	Серияли нашр	3
Кўп жилдли нашр	Кўп жилдли нашрнинг алоҳида томи	8
Таржима	Таржима учун дастлабки хужжат	9

5.7 Ёзувда хужжатларнинг тавсифлари орасидаги формал ёки мазмунга оид боғлиқлик, шунингдек боғлиқлик характери кўрсатилиши керак. Бу боғлиқликни кўрсатиш учун белгининг биринчи «4» символига эга маълумотлар элементларидан фойдаланилади.

Хужжат – тавсиф объекти билан боғлиқ хужжатлар тўғрисидаги маълумотлар ёзувда ёки ундан ташқарида жойлашган бўлиши мумкин. Бу маълумотлар ёзув ичига жойлаштирилганда улар хужжат – тавсиф объекти билан боғлиқ ҳар бир хужжат учун иккиламчи ёзув остиларга гуруҳланади.

Хужжат – тавсиф объекти тўғрисидаги маълумотлар ушбу ҳолда бирламчи ёзув остини ташкил қилади.

Хужжатлар (улар тўғрисидаги маълумотлар ёзувдан ташқарида (бошқа ёзувларда) жойлашган) билан боғлиқликни кўрсатувчи маълумотлар элементлари бирламчи ёзув остида жойлаштирилади.

Иккиламчи ёзув остиларнинг бирламчи ёзув ости билан боғлиқлигини кўрсатувчи маълумотлар элементлари боғланган иккиламчи ёзув остига жойлаштирилади.

Ҳар қандай иккиламчи ёзув ости билан бошқа иккиламчи ёзув остилар боғлиқ бўлиши мумкин, уларда бу боғлиқликни кўрсатувчи маълумотлар элементлари бўлиши керак.

Ёзув остилар ўртасидаги боғлиқликлар фақат ёзув ичида кўрсатилади.

Битта ёзув ости ичида маълумотлар элементлари ўртасидаги боғлиқлик кўрсатилиши мумкин.

Бу боғлиқликни кўрсатувчи маълумотлар элементлари худди ўша ёзув остида жойлаштирилади.

6 Маълумотлар элементлари

6.1 Хужжатлар классларининг ёзувида тавсифлаш учун мўлжалланган маълумотлар элементлари 3-жадвалда берилган.

6.2 Хужжат классига боғлиқ ҳолда маълумотлар элементлари мажбурий ва мажбурий бўлмаган бўлиши мумкин.

Маълумотларнинг мажбурий элементи хужжатда бўлса ёки маълумотлар элементларининг спецификациясида келтирилган қоидалар бўйича олиниши мумкин бўлса ёзувда бўлиши керак.

Маълумотларнинг мажбурий бўлмаган элементи ёзувда бўлиши мумкин.

6.3 Библиографик ёзувни ҳосил қилувчи ахборот тизими томонидан киритиладиган маълумотларнинг қўшимча элементлари белгининг биринчи позициясида 8 рақамига эга.

6.4 5-жадвалда келтирилган хужжатлар – тавсиф объектлари учун ёзувда худди шу жадвалда кўрсатилган таркиб ва кодларга эга иккиламчи ёзув остилар келтирилиши керак, 8 кодига эга иккиламчи ёзув ости бундан мустасно.

6.5 A-Z кодларига эга ёзув остиларда ҳужжат – тавсиф объекти билан боғлиқ бошқа ҳужжатларга тегишли маълумотлар элементларини келтиришга йўл қўйилади (масалан, агар ҳужжатни қайта нашр этиш тавсиф объекти ҳисобланса, дастлабки ҳужжатнинг тавсифи).

6.6 Ҳужжатларнинг тавсифларида қўлланиладиган маълумотлар элементларининг рўйхати, уларнинг белгиланиши, бирламчи ёзув остида такрорланиши ва 3-жадвалда кўрсатилган ҳужжатлар класслари учун мажбурийлик 4-жадвалда берилган. Ушбу жадвалнинг МҚ устуни «мақола» - КТ ёки СН классига ҳужжат қисми учун ҳужжатларнинг бошқа классларига тегишли бўлмаган элементларнинг мажбурийлигини белгилайди.

Иккиламчи ёзув остилар маълумотларининг мажбурий элементлари учун худди шу маълумотлар 6-жадвалда берилган.

Маълумотларнинг мажбурий элементларига «М» симболи мос келади.

6-жадвал. Иккиламчи ёзув остилар маълумотлари мажбурий элементларининг рўйхати

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Ёзув ости коди							
Белги	Индикатор	Идентификатор	маълумотлар майдонида	ёзув остида		1	2	3	4	5	6	7	8
Ø1Ø	Ø	A	-	-	ISBN	M	-	-	M	M	-	-	M
Ø11	Ø	A	-	-	ISSN	-	-	M	-	-	-	M	-
1ØØ	¢	A	-	-	Хужжатнинг тури	M	M	M	M	M	M	M	M
2ØØ	¢	A	-	-	Асосий сарлавҳа	M	-	M	M	M	M	M	-
2ØØ	¢	H	-	-	Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг белгиланиши	-	-	-	M	-	-	-	M
2ØØ	¢	1	-	-	Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг сарлавҳаси	-	-	-	M	-	-	-	M
2Ø5	¢	A	*	-	Қайта нашр этилганлиги тўғрисидаги маълумотлар	M	-	-	-	M	M	-	-
2Ø6	Ø	A	-	-	Серияли нашр жилдининг рақами	M	M	-	-	-	-	-	-
2Ø6	Ø	B	-	-	Серияли нашр рақами	M	M	-	-	-	-	-	-
2Ø6	Ø	C	-	-	Серияли нашр санаси	-	M	-	-	-	-	-	-
21Ø	¢	A	-	+	Нашр қилинган жой (шаҳар)	M	-	-	-	M	-	-	-
21Ø	¢	C	-	+	Нашриёт	M	-	-	-	M	-	-	-
21Ø	¢	D	-	-	Нашр қилинган сана	M	-	-	-	M	-	-	-
21Ø	¢	F	-	-	Босилган йили ¹⁾	M	-	-	-	M	-	-	-
21Ø	¢	H	-	-	Нашр қилинган тахминий сана ²⁾	M	-	-	-	M	-	-	-
21Ø	¢	K	-	+	Муаллифлик ҳуқуқи кучга кирган сана ³⁾	M	-	-	-	M	-	-	-
225	¢	A	-	-	Сериянинг сарлавҳаси	-	-	-	-	-	-	M	-
225	¢	B	-	-	Кичик сериянинг белгиланиши ва рақами	-	-	-	-	-	-	M	-
225	¢	C	-	-	Кичик сериянинг сарлавҳаси	-	-	-	-	-	-	M	-

6-жадвалнинг охири

Маълумотлар элементининг белгиланиши			Такрорланиши		Маълумотлар элементининг номи	Ўзув ости коди							
Белги	Индикатор	Идентификатор	маълумотлар майдонида	ўзув остида		1	2	3	4	5	6	7	8
41Ø	ϕ	A	-	+	Боғланган ўзув ости коди	M	M	M	M	M	M	M	M
41Ø	ϕ	C	-	+	Боғланган ўзув остининг библиографик даражаси	M	M	M	M	M	M	M	M
41Ø	ϕ	E	-	+	Ўзув остилар орасидаги муносабатлар характери	M	M	M	M	M	M	M	M
62Ø	ϕ	A	-	+	Рубрикатор рукнининг коди	M	M	M	M	M	M	M	M
7ØØ	ϕ	A	-	+	Якка тартибдаги муаллиф	M	-	-	M	M	M	-	M
7Ø1	Ø	A	*	-	Муҳаррир ⁴⁾	M	-	-	M	M	M	-	M
7Ø1	1	A	*	-	Тузувчи ⁴⁾	M	-	-	M	M	M	-	M
71Ø	Ø	A	-	+	Муаллифлар жамоаси	M	-	-	M	M	M	-	M
71Ø	2	A	-	-	Нашр қилувчи ташкилот	-	-	M	-	-	-	-	-
72Ø	ϕ	A	-	-	Тадбирнинг номи	M	M	M	M	M	-	-	-
72Ø	ϕ	C	-	+	Тадбирнинг белгиланиши	M	M	M	M	M	-	-	-

¹⁾ «Нашр қилинган сана» (21Ø ϕ D) ва «Муаллифлик ҳуқуқи кучга кирган сана» (21Ø ϕ K) маълумотлар элементлари мавжуд эмас.
²⁾ «Нашр қилинган сана» (21Ø ϕ D); «Муаллифлик ҳуқуқи кучга кирган сана» (21Ø ϕ K) ва «Босилган йили» (21Ø ϕ F) маълумотлар элементлари мавжуд эмас.
³⁾ «Нашр қилинган сана» (21Ø ϕ D) маълумотлар элементи мавжуд эмас.
⁴⁾ «Якка тартибдаги муаллиф» (7ØØ ϕ A) маълумотлар элементи мавжуд эмас. «Муҳаррир» (7Ø1 Ø A) ва «Тузувчи» (7Ø1 1 A) элементларидан бирининг келтирилиши мажбурий ҳисобланади.

6.7 Маълумотлар майдони ичида такрорланиши мумкин бўлган маълумотлар (майдон ости) элементлари 4- ва 6-жадвалларда «*» символи билан белгиланган.

6.8 Ёзув ости ичида такрорланадиган майдонлар элементлари таркибида такрорланиши мумкин бўлган, боғланган маълумотлар элементларини ўз ичига олган маълумотлар элементлари 4 ва 6-жадвалларда «+» символи билан белгиланган. Бошқа маълумотлар элементлари ёзувда фақат турли ёзув остиларда такрорланиши мумкин.

6.9 4 ва 6-жадваллардаги «-» символи қуйидагиларни билдиради:

- «Индикатор» ва «Идентификатор» устунларида – индикатор ва идентификаторнинг йўқлиги;

- «Такрорланиш» устунисида – маълумотлар элементининг тегишли маълумотлар майдонида ва ёзув остисида такрорланишига йўл қўйилмаслик;

- «Хужжат классиси» устунисида – хужжатларнинг тегишли класслари учун маълумотлар элементининг қўлланилмаслиги ёки мажбурий эмаслиги.

6.10 ЭҚТ классисидаги хужжатлар учун 9 коддини кўрсатган ҳолда худди шу ёзувдаги иккиламчи ёзув остисида келтириладиган барча маълумотларнинг мажбурий элементларига эга, таржима қилиш учун бошланғич ҳисобланган хужжатнинг тўлиқ тавсифи таъминланиши керак. Бунда иккиламчи ёзув остисида 001 - 005, 072 ¢ А, 074 ¢ А, 100 ¢ С маълумотлар элементлари келтирилмайди.

6.11 Ёзувда нолинчи узунликка эга маълумотлар элементларини келтиришга йўл қўйилмайди.

6.12 Кодлашда маълумотлар элементининг қиймати Х символи билан берилади, агар ушбу объект тегишли жадвалнинг қайси кодига тегишлилиги аниқланмаган бўлса ва Y, агар жадвалда келтирилган кодлардан ҳеч бирига тегишли бўлмаса.

6.13 Шундан кейин матн бўйича ноль «0» символи билан, бўш жой «¢» символи билан белгиланади.

6.14 Маълумотлар элементларининг спецификацияси

Ҳар бир маълумотлар элементи қуйидаги тартибда тавсифланади:

- маълумотлар элементининг белгиланиши: белги, индикатор, идентификатор (унинг иккинчи символи);

- маълумотлар элементининг такрорланиш белгилари;

- маълумотлар элементининг номи;

- маълумотлар элементининг максимал йўл қўйиладиган узунлиги;

- мазмунининг изоҳи;

- маълумотлар элементини ёзиш усули;

- ёзувдаги маълумотлар элементига мисол;

- изоҳ.

001 - - ЁЗУВ ИДЕНТИФИКАТОРИ

23

Ёзувга берилган ва ушбу ёзувни бир идентификация қилувчи рақамли кодлар тўплами.

Ёзув идентификаторини Ø74   А маълумотлар элементида келтирилган ташкилот – ёзув яратувчиси шакллантиради.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги позицион структурага эга:

ССС ØØØØ ГГННННННННKKKKKKK,
 бунда: СССР – ГОСТ 7.67 га мувофиқ мамлакатнинг рақамли коди, халқаро ташкилот ҳолатида - ØØØ;
 ØØØØ – ташкилот – ёзув яратувчиси коди (мавжуд бўлмаганда бўш жойлар билан тўлдирилади);
 ГГ – ёзув яратилган йилнинг охири иккита рақами;
 НННННН – ўнг томонга қараб текисланган ва 7 та символгача етакчи ноллар билан тўлдириладиган ёзувнинг тартиб рақами;
 КKKKKKK – ташкилотнинг коди.
 «Ўзгартирувчи» ёки «тугатувчи» ёзув у тегишли бўлган ёзувли бир хил идентификаторга эга бўлиши керак.

Мисол – Ёзув 2012 йил 25 сентябрда 99 рақами билан Бутунроссия илмий-техник ахборот маркази (ВНТИЦ)да тузилган.

Ёзув: 81Ø20120925ØØØØØ992734888

ØØ2- - ЁЗУВ ОСТИЛАР КЎРСАТКИЧИ

20

Маълумотлар элементи, унинг ёрдамида иккиламчи ёзув остилар рўйхати ва маълумотлар элементи тегишли иккиламчи ёзув остига тегишли бўлган ҳужжатларнинг библиографик даражаси белгиланади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи алоҳида иккиламчи ёзув остиларга мос бўлган ва куйидаги структурага эга кодлар жуфтидан иборат:

КУ,

бунда: К - 5.6-бандга мувофиқ тегишли иккиламчи ёзув ости коди,
 У – маълумотлар элементи ушбу иккиламчи ёзув остига тегишли бўлган ҳужжат библиографик даражасининг коди. Код 2-жадвалга мувофиқ ёзиб олинади.

Мисол – Ёзувда кўп жилдли бир марта чиқариладиган нашрнинг жилдида эълон қилинган мақоланинг тавсифи келтирилади. Бирламчи ёзув остидан ташқари иккиламчи ёзув остилар келтирилади: кўп жилдли бир марта чиқариладиган нашрнинг жилди тўғрисидаги маълумотлар ва таркибига ушбу жилд кирадиган кўп жилдли бир чиқариладиган нашр тўғрисидаги маълумотлар.

Ёзув: 4251

ØØ4- - ТАШҚИ МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ

30

Ёзув олинган ташқи ахборот тизими (хизмати) маълумотлар базасининг белгиланиши (ахборот тизимига нисбатан, унинг доирасида ёзув идентификатори берилади).

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ёзув олинган ахборот тизими (хизмати)да қабал қилинган расмий аббревиатура кўринишида ёзилади.

Мисол – Расмий аббревиатура: ИНИС.

Ёзув: ИНИС

Изоҳ – Ташқи ахборот тизимининг маълумотлар базасидаги ёзув рақами «Олинган ёзувнинг белгиланиши» (ØØ5) да келтирилади. Маълумотлар базаси тегишли бўлган ташқи ахборот тизимининг коди «Ташқи тизимнинг белгиланиши» (Ø72 ¢ В) да келтирилган.

ØØ5 ОЛИНГАН ЁЗУВНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ 30

ØØ4 белгиланишга эга майдонда келтирилган белгига эга ташқи (ёзув идентификатори бериладиган ахборот тизимига нисбатан) ахборот тизими (хизмати)дан олинган ёзувнинг дастлабки рақамли, ҳарфли ёки ҳарф-рақамли белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ташқи ахборот тизими (хизмати) томонидан ёзувга берилган белгиланиш кўринишида ёзиб олинади.

Мисол - ИНИС тизимидан олинган ёзувга RN 022079 рақами берилган.

Ёзув: RN¢022079

Ø1Ø Ø А ISBN 13

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидаги тарзда ёзилади: «ISBN» аббревиатураси тушириб қолдирилади, бешта рақамли гуруҳлар эса орасига дефис қўйилмасдан келтирилади.

Мисол – Хужжатда қуйидагича келтирилади: ISBN 978-5-699-12014-7

Ёзув: 978569912Ø147

Ø1Ø 1 А* ISBN ХАТО 13

Кейинчалик бекор қилинган, хато берилган ISBN, нотўғри ёки нотўғри босилган назорат суммасига эга ISBN.

Ёзиш усули ва мисол «ISBN» маълумотлар элементида келтирилган (Ø1Ø Ø А).

Ø11 Ø А ISSN ХАТО 9

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ГОСТ 7.56 га мувофиқ ёзилади. «ISSN» аббревиатураси тушириб қолдирилади.

Мисол – Хужжатда келтирилган: ISSN 0039-2456

Ёзув: ØØ39-2456

Ø11 1 A* ISSN ХАТО**9**

ISSN – хато, аммо ҳужжатда мавжуд бўлган.

Ёзиш усули ва мисол «ISSN» маълумотлар элементида келтирилган (Ø11 Ø A).

Ø23 Ø A* ИХТИРО УСТУВОР ТАЛАБНОМАСИНИНГ РАҚАМИ – ТАРТИБГА КЕЛТИРИЛГАН**15**

Биринчи марта берилган талабноманинг рўйхат рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги кўринишда ёзилади:
ГГГГХНННННННН,

бу ерда: ГГГГ – ихтиронинг устувор талабномаси берилган йил рақамлари;

ХХ – устувор талабнома белгиланишининг ҳарфли қисми ёки у бўлмаганда, бўш жойлар;

НННННННН - рақам.

Рақам ўнг томонга қараб текисланади ва 8 та символгача бўш жойлар билан тўлдирилади.

Мисол – Ҳужжатда келтирилган: ВА-2345-1973

Ёзув: 1973ВАϕϕϕϕ2345.

Ø23 Ø С* УСТУВОРЛИК МАМЛАКАТИ**3**

Ихтиро учун патент (муаллифлик гувоҳномаси)ни олиш биринчи марта устувор талабнома берилган мамлакат.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ГОСТ 7.67 га мувофиқ рақамли код билан ёзилади.

Мисол – Тавсиф объекти – Япония устуворлигига эга АҚШ патент-аналоги. Ҳужжатда [33] JP.

Ёзув: 348

Ø23 Ø E* УСТУВОРЛИК САНАСИ**8**

Ихтиро учун патент (муаллифлик гувоҳномаси)ни олиш учун устувор талабномани тақдим этиш йили, оyi ва санаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги форматда ёзилади:
ГГГГММДД,

бу ерда: ГГГГ - йил;

ММ - ой;

ДД – ой куни.

Мисол – Ҳужжатда берилган: 23.12.1999

Ёзув: 19991223

Агар қайсидир позициянинг аҳамияти аниқланмаган бўлса, у ҳолда унда «?» символи ёзилади.

**Ø23 1 А* ИХТИРО УСТУВОР ТАЛАБНОМАСИНИНГ
РАҚАМИ – ФОРМАЛ ЭМАС 2Ø**

Биринчи марта берилган талабноманинг рўйхат рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда келтирилган: ВА-2345-1973

Ёзув: ВА-2345-1973

**Ø25 Ø А + ИХТИРО ТАЛАБНОМАСИНИНГ РЎЙХАТ
РАҚАМИ – ФОРМАЛ 15**

Талабнома берилаётганда патент идораси томонидан унга берилган рақам.

Ёзиш усули ва мисол «Устувор талабноманинг рақами – формал» маълумотлар элементида келтирилган (Ø23 ØА).

**Ø25 Ø С + ИХТИРО УЧУН ТАЛАБНОМА БЕРИЛГАН
МАМЛАКАТ 3**

Патент (муаллифлик ҳуқуқи) учун талабнома берилган йил, ой ва сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» маълумотлар элементида берилган (Ø23 Ø С).

**Ø25 Ø Е ИХТИРО УЧУН ТАЛАБНОМА БЕРИЛГАН
САНА 8**

Патент (муаллифлик гувоҳномаси) учун талабнома берилган йил, ой ва сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» маълумотлар элементида берилган (Ø23 Ø Е).

**Ø25 1 А + ИХТИРО ТАЛАБНОМАСИНИНГ РЎЙХАТ
РАҚАМИ – ФОРМАЛ ЭМАС 2Ø**

Патент ёки муаллифлик гувоҳномаси учун ихтиронинг биринчи берилган талабномаси рўйхат рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: 1,150.239

Ёзув: 1,150.239

Ø26 Ø А НҲ БЕЛГИЛАНИШИ 3Ø

НҲни идентификацияловчи символлар тўплами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: ГОСТ 7.79-2001.

Ёзув: ГОСТ 7.79-2001

Ø26 1 А* АЛМАШТИРИЛГАН НҲ БЕЛГИЛАНИШИ 3Ø

Тавсиф объекти билан алмаштирилган НХ белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжат – тавсиф объектида келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: ГОСТ 7.83-2001 ўрнига O‘z DSt 2310:2011.

Ёзув: O‘z DSt 2310:2011

Ø27 ç А ПАТЕНТ ҲУЖЖАТИНИНГ РАҚАМИ 20

Патент, муаллифлик гувоҳномаси, фойдали модель ва уларга талаб-номаларнинг рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: PAT 124.515

Ёзув: PAT 124.515

2 ИНПАДОК электрон ташувчида келтирилган: 1200500

Ёзув: 1200500

**Ø28 ç А ИТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТНИНГ БЕЛ- 23
ГИЛАНИШИ**

Ҳисоботнинг рақамли, ҳарфли ёки ҳарф-рақамли белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар – Ҳужжатда берилган: ACLE 1394

Ёзув: ACLE 1394

**Ø28 ç М ИТИ ЁКИ ТКИ ДАВЛАТ РЎЙХАТИГА 11
ОЛИНГАН РАҚАМИ**

ИТИ ёки ТКИ давлат рўйхатиغا олишни амалга оширувчи органда рўйхатга олиш босқичида бериладиган мавзунинг давлат рўйхатиغا олинган рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: Давлат рўйхат рақами: У56235.

Ёзув: У56235

**Ø28 ç Р ҲИСОБОТ, ДИССЕРТАЦИЯНИНГ ИНВЕН- 11
ТАРЬ РАҚАМИ**

Бутунроссия илмий-техник ахборот маркази (ВНИТЦ) томонидан бериладиган ҳисобот, диссертациянинг ҳарф-рақамли ёки рақамли белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги структурадаги 11 та символли код билан ёзилади:

ННГГСXXXXXX,

бу ерда: НН – ВНИТЦ томонидан аниқланадиган ҳужжатнинг тури;

ГГ – йилнинг иккита охири рақамлари;

С – назорат разряди;

XXXXXX – йил бошидан бошлаб тартиб рақами.

Мисол - 1995 йилдаги ҳисоботга эга ахборот картаси 123400 рақамига эга.

Ёзув: 02854123400

029 Ҷ А МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИНГ ДАВЛАТ РЎЙХАТ РАҚАМИ

10

Маълумотлар базалари ва банкларининг давлат регистри («Информ-регистр» ИТМ) томонидан бериладиган МБнинг давлат рўйхат рақами.

Ёзиш усули. Элемент куйидаги структурадаги 10 та символли код билан ёзилади:

ННПГГXXXXX,

бу ерда: НН - «Информрегистр» ИТМ томонидан белгиланадиган, рўйхатга олинадиган МБ тури;

П - «Информрегистр» ИТМ томонидан белгиланадиган, рўйхатга олувчи ташкилот белгиси;

ГГ – йилнинг иккита охири рақами;

XXXXX – рўйхатга олиш тартиб рақами.

Мисол – 2012 йилда «Информрегистр» ИТМ томонидан рўйхатга олинган маълумотлар базаси, 2345 тартиб рақамига эга.

Ёзув: 0221202345

070 Ҷ А ПАТЕНТ-АНАЛОГ

21

Бошқа мамлакат томонидан айнан бир хил ихтиро учун берилган патент.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қабул қилинган ёзиш қоидаларига мувофиқ 21 символли код билан ёзилади.

Мисол – АҚШ патенти берилган ихтиро учун, шунингдек Японияда ҳам патент олинган, бу ерда 50200-сон ақцептланган талабнома 2010 йил 27 январда эълон қилинган. Япониядаги бу талабнома АҚШ патентининг аналоги ҳисобланади.

Ёзув: JP01001270B400050200

072 Ҷ В ТАШҚИ ТИЗИМНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ

2

ДИТАТ доирасида кейинчалик фойдаланиш мақсадида ёзув олинган ДИТАТга нисбатан ташқи бўлган тизим (хизмат)нинг белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи кодификаторга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

Мисол – Ёзув ИНИС тизимидан олинган.

Ёзув: 61

Изоҳ – Ёзув олинган ташқи маълумотлар базасининг номи «Ташқи маълумотлар базасининг белгиланиши» маълумотлар элементида келтирилади (004). Ташқи ахборот тизимининг маълумотлар базасидаги ёзувнинг рақами «Олинган ёзувнинг белгиланиши» маълумотлар элементида келтирилади (005).

072 Ҷ С ЁЗУВНИ ДИТАТ КИЧИК ТИЗИМИГА КИРИТИШ САНАСИ 8

Ёзувни ДИТАТ тегишли кичик тизими фондига киритиш йили, ойи ва санаси.

Ёзиш усули ва мисол «Ёзув тузилган сана» маълумотлар элементида келтирилган (100ҶС).

073 Ҷ А ТАРЖИМАНИ БАЖАРГАН ТАШКИЛОТ ТОМОНИДАН БЕРИЛГАН, ЭЪЛОН ҚИЛИНМАГАН ТАРЖИМА РАҚАМИ 12

Таржимани бажарган ташкилот томонидан унга берилган таржима рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда таржимани бажарган ташкилот томонидан берилган E-12194 рақами келтирилган.

Ёзув: E-12194

074 Ҷ А ЁЗУВНИ ЯРАТГАН ТАШКИЛОТ 73

Ёзувни яратган ва унинг мазмуни учун жавобгар бўлган ташкилотнинг белгиланиши ёки номи.

Ёзиш усули. Ташкилотларнинг тўлиқ ёки қисқартирилган номи.

Мисол – Ёзув ВИНИТИда яратилган.

Ёзув: ВИНИТИ

100 Ҷ А ҲУЖЖАТНИНГ ТУРИ 3

Ҳужжатларни классификациялашдаги муайян ўзига хос бўлган белгилар (ҳужжатдаги ахборотнинг вазифаси, даврийлиги, характери) тўплами бўйича тоифаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи уч символли код билан ёзилади: иккита биринчи символлар В иловадаги В.1-жадвалга мувофиқ; учинчи символ – 2-жадвал бўйича.

Мисоллар

1 Серияли нашрда эълон қилинган мақолага ишлов берилмоқда.

Ёзув: 200

2 МБ тавсифига ишлов берилади.

Ёзув: E 04

100 ɸ В НАШР ҚИЛИНГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3

Худудида хужжат нашр қилинган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» маълумотлар элементида берилган (023 0 С).

100 ɸ С ЁЗУВ ТУЗИЛГАН САНА 8

Ташқи (ахборот тизимига нисбатан, унинг доирасида ёзув идентификатори берилади) ахборот тизими (хизмати)дан олинган ўзига хос ёзув ташкилот – ёзув яратувчиси томонидан яратилган ёки ўзгартирилган йил, ой ва сана.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги кўринишда ёзилади:

ГГГГММДД,

бу ерда: ГГГГ – йил рақамлари;

ММ - ой;

ДД – ойнинг куни.

Мисол – Ёзув 1999 йил 16 ноябрда тузилган.

Ёзув: 19991116

Агар қайсидир позициянинг мазмуни аниқланмаган бўлса, у холда унда «?» символи ёзилади.

100 ɸ Е + ТАРҚАТИЛИШНИ ЧЕКЛАШ БЕЛГИСИ 2

Хужжатнинг тарқатилишини чеклаш даражасини акс эттирувчи ва ундан фойдаланиш мумкин бўлган ташкилотлар доирасини белгиловчи белги.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи икки символли код билан ёзилади. Коднинг биринчи позицияси 7-жадвалда, иккинчи позицияси – 8-жадвалда берилган

7-жадвал. Махфийлик грифининг кодлари

Код	Гриф
1	Грифсиз
2	Тижорат сири
3	Хизмат сири
4	Патент учун талабнома
5	Касб сири
6	Шахсий маълумотлар
7	Тергов сири

8-жадвал. Тарқатилишини чеклаш кодлари

Код	Тарқатилиши
A	Чеклашсиз
C	Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги ташкилотларида
D	Битта тармоқ доирасида
E	Ташкилот ичида
F	Рўйхат бўйича

Мисол – Грифи бўлмаган ҳужжат рўйхат бўйича тарқатилади.

Ёзув: 1F

100 ɸ N ПАТЕНТЛАШ МАМЛАКАТИ 3

Талабномаларни рўйхатга олувчи ва кўриб чиқувчи, шунингдек патент ҳужжатларини берувчи ва эълон қилувчи мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» маълумотлар элементида берилган (023 0 C).

101 ɸ A* ҲУЖЖАТ АСОСИЙ МАТНИНИНГ ТИЛИ 3

Сўзбоши, мундарижа, изоҳ ва ҳужжатнинг бошқа ёрдамчи қисмларидан фарқли равишда ҳужжатнинг бош мазмунини бевосита акс эттирувчи матннинг тили.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ГОСТ 7.75 га мувофиқ уч символли рақамли код билан ёзилади.

Мисол – Ҳужжатнинг асосий матни инглиз тилида берилган.

Ёзув: 045

101 ɸ D + ЁРДАМЧИ МАТН ТИЛИ

Ҳужжатнинг асосий матни (масалан, кўрсаткич, мундарижа)ни тўлдирувчи матн тили.

Ёзиш усули ва мисол «Ҳужжат асосий матннинг тили» маълумотлар элементида берилган (101 ɸ A).

Изоҳ – Агар ёрдамчи матн тили асосий матн тилидан фарқланса, маълумотлар элементи келтирилади. «Ҳужжатни ёрдамчи матн билан таъминлаш» маълумотлар элементи билан боғлиқлик ўрнатилиши керак (380 ɸ A).

101 ɸ E + РЕФЕРАТ (АННОТАЦИЯ) ТИЛИ 3

Реферат (аннотация) тузилган тил.

Ёзиш усули ва мисол «Ҳужжат асосий матннинг тили» маълумотлар элементида берилган (101 ɸ A).

Изоҳ - «Реферат (аннотация)» маълумотлар элементи билан боғлиқлик ўрнатилиши керак (660 ɸ A).

103 ɸ A ҲУЖЖАТНИНГ ФИЗИК ШАКЛИ 4

Ташкилот – ҳужжат сақловчиси фондида ҳужжатнинг мазмуни ёзилган ташувчининг тури, шунингдек ташувчи характеристикалари ва (ёки) унда ҳужжатнинг тақдим этилиши.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи ГОСТ 7.72 га мувофиқ тўрт символли код билан ўзилади.

Мисол – Хужжат микрофишада А6 формати билан берилган. Микрофишанинг физик шакли тўғрисидаги қўшимча маълумотлар мавжуд эмас.

Ўзув: 2110

105 Ҷ А СЕРИЯЛИ НАШРНИНГ ДАВРИЙЛИГИ

7

Маълум вақт оралиғида нашр қилинадиган серияли нашр алоҳида нашрларининг миқдори.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидаги кўринишда ўзилади:

Н/Г, агар серияли нашр вақтнинг белгиланган оралиқларида мунтазам чиқадиган бўлса, ёки Н/Г/Х, агар серияли нашр мунтазам чиқмаса, аммо маълум вақт оралиғида чиқадиган нашрлар сони ўзгармаган ҳолда,

бунда: Н – Г вақт оралиғи давомида чиқадиган номерлар (сонлар) миқдори;

Г – вақт оралиғи (йилларда);

Х – номунтазамлик белгиси.

Агар серияли нашр мунтазам чиқмайдиган бўлса ва маълум вақт оралиғида чиқадиган нашрлар сони ўзгариб турса, у ҳолда Х белгиси қўйилади.

Мисоллар

1 Нашр ҳар ойда чиқади.

Ўзув: 12/1

2 Нашр мунтазам чиқмайди, аммо ҳар йили бешта сони чиқарилади.

Ўзув: 5/1/Х

3 Нашр номаълум бўлган вақт оралиқларида чиқади ва нашрлар сони ўзгариб туради.

Ўзув: Х

105 Ҷ С СЕРИЯЛИ НАШР МАҚОМИ

1

Серияли нашрни чиқариш жараёнидаги асосий ўзгаришларни белгиловчи характеристика.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи 9-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ўзилади.

9-жадвал. Серияли нашр мақомининг кодлари

Код	Серияли нашр мақоми
0	Жорий
1	Тўхтатилган
2	Бошқа ном остида давом эттирилади
3	Ўзгаришсиз давом эттирилади

Мисол – Жорий наирга ишлов берилади.

Ёзув: Ø

106 § А МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИ ЯНГИЛАШ 1
ДАВРИ

МБдаги маълумотлар янгиланадиган вақт даври.

Ёзиш усули. Элемент 10-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

10-жадвал. Маълумотлар базасини янгилаш даврининг кодлари

Код	Давр
#	МБ эгаси томонидан тўлдирилмаган
Г	Йил
К	Чорак
М	Ой
Н	Ҳафта
Д	Кун
П	Доимий
0 (ноль)	Янгиланмайди

**112 1 А МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИ ЭГАСИ МУЛКИ-
НИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ШАКЛИ 1**

Ёзиш усули. Элемент 11-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

11-жадвал. МБ эгаси мулкининг ташкилий-ҳуқуқий шакли кодлари

Код	Ташкилий-ҳуқуқий шакл
#	Эгаси томонидан тўлдирилмаган
Г	Давлат муассасаси
И	Аралаш капиталга эга корхона
К	Тижорат структураси
О	Жамоат ташкилоти
Н	Бошқа нотижорат ташкилотлари
Ч	Хусусий корхона
Л	Эга – жисмоний шахс
Ф	Мулкнинг федерал шакли
Р	Мулкнинг ҳудудий шакли
М	Мулкнинг муниципал шакли

Мисол – Ҳужжатда берилган: МБ эгасининг фамилияси, исм-шарифи.

Ёзув: Л

170 § А ХУЖЖАТ ТАРЖИМАСИНИНГ МАҚОМИ 1

«Ташкилот – ҳужжат сақловчиси» маълумотлар элементида (905 § А) белгиланган ташкилотда ҳужжат билан бир қаторда унинг расмий таржимаси мавжуд бўлса, маълумотлар элементи қўлланилади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 12-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

12-жадвал. Ҳужжат таржимаси мақомининг кодлари

Код	Ҳужжат таржимасининг мақоми
Ø	Аутентик таржима
1	Расмий таржима
2	Ишчи таржима, мақоми белгиланмаган

Мисол - ВНИИКИ фондида ISO халқаро стандартининг аутентик таржимаси мавжуд.

Ёзув: Ø

170 § В ТАРЖИМА ТИЛИ 3

Ҳужжат таржима қилинган тил.

Ёзиш усули ва мисол «Ҳужжат асосий матнининг тили» маълумотлар элементида берилган (101 § А).

171 § А ИТИ ЁКИ ТКИ МУАММОСИ (ТОПШИРИҒИ) НИНГ ШИФРИ 10

ИТИ ёки ТКИ бажарилган муаммо (топширик)нинг шартли белгила-ниши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: 84-5-1.

Ёзув: 84-5-1

171 § В ТКИни ИШЛАБ ЧИҚИШ БОСҚИЧИ 2

Ишлаб чиқиладиган ҳужжатларнинг маълум белгиланган ҳажмига нисбатан конструкторлик ҳужжатларини ишлаб чиқиш босқичи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 13-жадвалга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

13-жадвал. ТКИни ишлаб чиқиш босқичларининг кодлари

Код	ТКИни ишлаб чиқиш босқичлари
Ø9	Техник топшириқ
45	Техник таклиф
72	Эскиз лойиҳа
81	Техник лойиҳа
54	Синов намунасининг ишчи ҳужжатларини ишлаб чиқиш
63	Ўрнатиладиган серия ишчи ҳужжатларини ишлаб чиқиш
9Ø	Саноат серияси ишчи ҳужжатларини ишлаб чиқиш

Мисол – ТКИ техник топшириқ босқичида тавсифланади.

Ёзув: Ø9

172 § А ИШ ХАРАКТЕРИ**1**

Ишлов берилаётган ҳужжатда тавсифланган ишланманинг характери бeлгилoвчи бeлги.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 14-жадвалга мувофиқ бир символли код кўринишида ёзилади.

14-жадвал. Иш характерининг кодлари

Код	Иш характери
Ø	ИТИ
1	Тажриба-конструкторлик ишланмаси
2	Тажриба-технологик ишланма

Мисол – Ҳужжатда берилган: ИТИ.

Ёзув: Ø

18Ø § А МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИНГ ТИПИ**1**

МБ типини бeлгилoвчи бeлги.

Ёзиш усули. Элемент 15-жадвалга мувофиқ бир символли код кўринишида ёзилади.

15-жадвал. Маълумотлар базасининг типлари

Код	МБ тип
#	Эгаси томонидан тўлдирилмаган
А	Автоматлаштирилган иш жойи
Б	Библиографик
Г	Гиперматнли
И	Гиперматнли ахборот тизими
К	Ҳужжатли-фактографик
Л	Лексикографик

Код	МБ типи
М	Мультимедиа
О	Ўргатувчи тизим
П	Тўлиқ матнли
Р	Рефератли библиографик
Ф	Фактографик
Я	Аралаш

Мисол – ВНИИКИ тўлиқ матнли маълумотлар базасини тақдим этди.

Ўзув: П

2

180Ѕ В + МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИНГ ВАЗИФАСИ

МБ вазифасини тавсифловчи белги.

Ўзиш усули. Элемент 16-жадвалга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

16-жадвал. Маълумотлар базаси вазифасининг кодлари

Код	МБ типи
#	Эгаси томонидан тўлдирилмаган
АР	Архивга эга
ИС	Тадқиқот характериға эга
КО	Тижорат характериға эга
МА	Оммавий
НТ	Илмий-техник ахборот
ОФ	Расмий
ПК	Лойиха-конструкторлик
ПТ	Ишлаб чиқариш-техник
СП	Маълумот характеридаги
УП	Бошқарув
УС	Хисобга олиш-статистик
УЧ	Ўқув
ФИ	Молиявий

Мисол – Маълумот характеридаги МБга эга бўлиш.

Ўзув: СП

180Ѕ С ХИЗМАТЛАР

2

МБ асосида кўрсатиладиган хизматлар турларини белгиловчи белги.

Ўзиш усули. Элемент 17-жадвалга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

17-жадвал. Хизматлар кодлари

Код	Хизмат
#	Эгаси томонидан тўлдирилмаган
ИР	Ахборотнинг танлаб тарқатилиши
РП	Бир мартали (ретроспектив) кидирув
ФР	МБ қисмларини етказиб бериш
ТР	МБни кўпайтириш
ИЗ	Нашрларни тайёрлаш
АН	Таҳлилий материалларни тайёрлаш
СТ	Статистик маълумотларни тайёрлаш

Мисол – МБ нашрларни тайёрлаш учун сотиб олинган.

Ёзув: ИЗ

180¢ D + МБни ЕТКАЗИБ БЕРИШДА ТАШУВЧИНИНГ 2 ТУРИ

МБни етказиб беришда ёки сўровларни бажаришда ташувчининг турини белгиловчи белги.

Ёзиш усули. Элемент 18-жадвалга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

18-жадвал. Ташувчи турининг кодлари

Код	Ташувчи тури
#	Тўлдирилмаган
CR	CD-R – Ёзиб олинадиган компакт-диск
CD	CD-ROM – фақат ўқиш мумкин бўлган компакт-диск
ҚҒ	Қоғоз
МК	Магнит тасмали кассета
ФГ	Фотосуратлар
ФД	Флоппи-дисклар
ФП	Фотоплёнка

Мисол – МБ CD-ROM да сотиб олинган.

Ёзув: CD

180¢ E + ИШЛАРНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ МАНБА- 2 ЛАРИ

МБни яратишда молиялаштириш манбаининг турини белгиловчи белги.

Ёзиш усули. Элемент 19-жадвалга мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

Код	Молиялаштириш манбаи
#	Тўлдирилмаган
ГФ	Давлат бюджетдан ташқари фондлар
МУ	Муниципал бюджет
СО	Шахсий маблағлар
РБ	Республика бюджети
ЮФ	Бошқа юридик ва жисмоний шахслар маблағлари

Мисол – МБни яратишда республика бюджетидан молиялаштиришдан фойдаланилган.

Ёзув: (РБ)

200 € А АСОСИЙ САРЛАВҲА

500

Хужжатнинг асосий мазмунини акс эттирувчи ва унинг титул варағида ёки хужжат тавсифининг тегишли манбасида босилган хужжатнинг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи титул варағида келтирилган кўринишда ёзилади. Мураккаб сарлавҳали серияли нашрда (умумий сарлавҳа ва секциянинг сарлавҳаси ва (ёки) белгиланишидан иборат) маълумотларнинг ушбу элементида серияли нашрнинг умумий сарлавҳаси келтирилади.

Агар титул варағида бир тилдаги биттадан ортиқ сарлавҳа берилган бўлса, у ҳолда матбаа усулида ажратилган ёки титул варағида биринчи бўлиб жойлаштирилган сарлавҳа ёзилади.

Агар хужжатнинг сарлавҳаси бир нечта тилларда берилган бўлса, у ҳолда хужжатнинг асосий матн тилида келтирилган сарлавҳа ёзилади. Хужжатда устуворликка эга матн тилини аниқлаб бўлмаса, у ҳолда титул варағида биринчи бўлиб жойлаштирилган сарлавҳа келтирилади.

Ушбу тилдаги бошқа сарлавҳалар «Сарлавҳага тегишли маълумотлар» маълумотлар элементида келтирилади (200 € Е). Чет тилидаги бошқа сарлавҳалар «Параллел сарлавҳа» маълумотлар элементида келтирилади (201 € А).

Агар хужжат титул варағига ёки хужжат тавсифининг асосий манбаига тегишли қисмга эга бўлмаса, хужжатнинг мазмунини энг аниқ акс эттирувчи сарлавҳа келтирилади.

Хужжатда сарлавҳалар бўлмаганда сунъий сарлавҳа ҳосил қилинади ва «Шартли сарлавҳа» маълумотлар элементида келтирилади (500 € А).

МБ учун маълумотлар базасининг номи МБ эгаси томонидан МБни Рўйхатга олиш картасида келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатнинг титул варағида берилган:

Темир йўл қурилиши тўплами. Хужжатнинг асосий матни рус ва ўзбек тилларида.

Ўзув: Темир йўл қурилиши тўплами

2 Хужжатнинг титул варағида берилган:

Украина Фанлар Академияси Ахбороти. Геологик серия

Ўзув: Украина Фанлар Академияси Ахбороти.

Изоҳлар

1 Бошқа тилдаги хужжатлар учун асосий сарлавҳани транскрипцияда ёки транслитерацияда келтиришга йўл қўйилади.

2 Бошқа тилдаги НХлар учун асосий сарлавҳани рус тилида келтирилишига йўл қўйилади.

200 Ҷ Е* САРЛАВҲАГА ТЕГИШЛИ МАЪЛУМОТЛАР 500

Асосий сарлавҳани изоҳловчи ва (ёки) тўлдирувчи ҳамда титул варағида ёки хужжатдаги ахборотнинг бошқа тегишли манбаларида берилган матн.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи хужжат тилида худди шу кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатнинг титул варағида берилган:

Дунё океанининг литологияси муаммолари. Атлантика океанининг минералогияси ва геокимёси.

Ўзув: Атлантика океанининг минералогияси ва геокимёси

200 Ҷ F ЖАВОБГАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ МАЪЛУМОТЛАР 110

Хужжатни яратишда иштирок этувчи ва унинг интеллектуал (илмий, адабий, бадий ва ш.к.) мазмуни учун жавобгар ҳисобланган шахслар ва (ёки) жамоалар тўғрисида хужжатда тақдим этилган маълумотларнинг жами.

Жавобгарлик тўғрисидаги маълумотлар, одатда, хужжатларни яратишдаги эгаллаган ўринларини кўрсатган ҳолда шахсларнинг фамилиялари, исм-шарифлари ҳамда жамоаларнинг номларини ўз ичига олади.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи, одатда, O'z DSt 1215, ГОСТ 7.11 ва ГОСТ 7.12 бўйича библиографик тавсиф қоидаларини ҳисобга олган ҳолда хужжатда келтирилган кўринишда ва кетма-кетликда берилади.

Мисол – Хужжатнинг титул варағида берилган: Х. Френсис, Т.В. Мидд. А.Е. Беннет таҳрири остида, инглиз тилидан Н.Н. Литвинов таржимаси.

Ўзув: Френсис, Т.В. Мидд; А.Е. Беннет таҳр. ост.

Ҷ; ингл. тарж. Н.Н. Литвинов

200 Ҷ Н ХУЖЖАТ ҚИСМИ (ЖИЛДИ) ВА СЕКЦИЯ-СИНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ

30

Кўп жилдли нашр алоҳида жилдининг, шунингдек бир неча қисмлардан иборат мақола қисмининг белгиланиши. Маълумотлар элемен-

ти ишлов берилаётган ҳужжат тегишли қисмининг турини формал тарзда белгиловчи сўз ёки сўз бирикмасидан ҳамда навбатма-навбат ушбу қисмни идентификация қилувчи символдан иборат.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади: ГОСТ 7.11, ГОСТ 7.12 га мувофиқ ҳужжатнинг тегишли қисмини белгиловчи сўз ёки сўз бирикмаси, бўш жой, сўнгра идентификация қилувчи символлар ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади. Сонли маълумотлар араб рақамлари билан берилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: Ахборот-қидирув тизимлари ва илмий-техник ахборотни автоматлаштирилган ҳолда қайта ишлаш бўйича III Бутуниттифоқ конференция тўпламлари

1-жилд

Ахборот-қидирув тизимлари.

Ёзув: т.ϕ1

2 Ҳужжатда берилган: Бутунжаҳон адабиёт кутубхонаси. Серия 1. Қадимги Шарқ, Антик дунё, Ўрта асрлар, Уйғониш, XVII ва XVIII асрлар адабиёти, Т. 23. Трубадурлар шеъриси. Миннезингерлар шеъриси. Вагантлар шеъриси.

Ёзув: т.ϕ23

3 Ҳужжатда берилган:

Fabrication the refractory metals. Part A 2. Methods used to make parts.

Ёзув: Pt.ϕA2

4 Ҳужжатда берилган:

Физик энциклопедия.

1-жилд

А-Г

Ёзув: т.ϕ1

Изоҳ – Серияли нашрлар учун «Серияли нашр жилдининг рақами» маълумотлар элементидан фойдаланилади (206 Ø А).

200 ϕ I ҲУЖЖАТ ҚИСМИ (ЖИЛДИ) ВА СЕКЦИЯСИ-НИНГ САРЛАВҲАСИ

500

Агар ҳужжат – тавсиф объекти бўлиб кўп жилдли нашр ҳисобланса, кўп жилдли нашр алоҳида жилдининг алоҳида сарлавҳаси ёки тавсиф объекти мақола бўлса, мақола қисмининг сарлавҳаси ҳисобланади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи титул варағида ёки мақола қисмининг номи (сарлавҳаси) доирасида берилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: Ахборот-қидирув тизимлари ва илмий-техник ахборотни автоматлаштирилган ҳолда қайта ишлаш бўйича III Бутуниттифоқ конференция тўпламлари.

1-жилд

Ахборот-қидирув тизимлари

Ўзув: Ахборот-қидирув ғизимлари

2 Хужжатда берилган: Бутунжаҳон адабиёт кутубхонаси. Серия 1. Қадимги Шарқ, Антик дунё, Ўрта асрлар, Уйғониш, XVII ва XVIII асрлар адабиёти, Т. 23. Трубадурлар шеърияти. Миннезингерлар шеърияти. Вагантлар шеърияти.

Ўзув: Трубадурлар ғшеърияти. ғМиннезингерлар ғшеърияти. ғВагантлар ғшеърияти

3 Хужжатда берилган:

Fabrication the refractory metals. Part A 2. Methods used to make parts.

Ўзув: *Methods used to make parts*

4 Хужжатда берилган:

Физик энциклопедия.

1-жилд

А-Г

Ўзув: А-Г

200 ғ К АСОСИЙ САРЛАВҲА ТИЛИ

3

«Асосий сарлавҳа» маълумотлар элементининг мазмуни келтирилдиган тил (200 ғ А).

Ўзиш усули ва мисол «Хужжат асосий матнининг тили» маълумотлар элементида берилган (101 ғ А).

200 ғ М* + ЮҚОРИ ТУРУВЧИ ТАШКИЛОТ

100

Хужжатни яратган ташкилот номидан иш кўрадиган ва хужжатда (одатда, титул варағининг юқори қисмида) кўрсатиладиган ташкилотнинг номи ва белгиланиши (сигласи).

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда келтирилган кўринишда ёзилади. ГОСТ 7.11, ГОСТ 7.12 бўйича қисқартмаларни келтиришга йўл кўйилади.

Мисоллар

1 Титул варагининг юқори қисмида қуйидаги берилган хужжатга ишлов берилади:

Фанлар Академияси. Украина саноат, фан ва технологиялар вазирлиги.

Маълумотлар элементи иккита майдон остиларга ёзилади.

Ўзув: Украина ғСаноатфан вазирлиги

АН

2 Хужжатга ишлов берилмоқда: CCF: Common Communication Format. Paris, 2011.

Титул варагининг қуйи қисмида берилган: UNESCO.

Ўзув: UNESCO

201 ғ А + ПАРАЛЛЕЛ САРЛАВҲА

500

Хужжатда «Асосий сарлавҳа» (200 § А), «Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг белгиланиши» (200 § Н), «Хужжат қисми ва секциясининг белгиланиши» (200§I) маълумотлар элементида келтирилган сарлавҳалар тилидан фарқланувчи тилда келтирилган сарлавҳа.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатнинг титул варағида берилган:

О‘з DSt 1215:2009 Ахборот, кутубхоначилик ва нашриётчилик иши бўйича стандартлар тизими. Библиографик ёзув. Библиографик тавсиф. Умумий талаблар ва тузиш қоидалари.

System of standards on information, librarianship and publishing. Bibliographic record. Bibliographic description. General requirements and rules

Ёзув:

System of standards on information, librarianship and publishing. Bibliographic record. Bibliographic description. General requirements and rules

Изоҳ – Титул варағида ва хужжатдаги ахборотнинг бошқа тегишли манбаларида келтирилган параллел сарлавҳа «Асосий сарлавҳани рус тилига таржима қилиш» (540 § А) маълумотлар элементининг мавжудлигига боғлиқ бўлмаган ҳолда қўлланилади.

201 § С + ПАРАЛЛЕЛ САРЛАВҲА ТИЛИ

3

«Параллел сарлавҳа» маълумотлар элементининг маъноси келтириладиган тил (201 § А).

Ёзиш усули ва мисол «Хужжат асосий матнининг тили» маълумотлар элементида берилган (101 § А).

202 § А* СЕРИЯЛИ НАШР МУСТАҚИЛ БЎЛМАГАН ИЛОВАСИНИНГ САРЛАВҲАСИ

400

Сарлавҳа, шунингдек фақат серияли нашрнинг сонлари билан тарқатиладиган серияли нашр иловасининг сарлавҳасини изоҳловчи ёки тўлдирувчи матн.

Ёзиш усули ва мисол «Асосий сарлавҳа» маълумотлар элементида берилган (200 § А).

205 § А* ҚАЙТА НАШР ЭТИЛГАНЛИГИ ТЎҒРИСИДАГИ МАЪЛУМОТЛАР

30

Қайта нашр этилганлиги тўғрисидаги маълумотлар такрорийлиги ва (ёки) характери (стереотип, тўлдирилган, қайта ишланган, янги ва ш.к.) тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги тарзда ёзилади: араб рақамлари билан нашр рақами, нукта, кейин бўш жой қолдирилади. Бўш жойдан кейин келадиган, нашр характерини белгиловчи ифодалар (масалан, қайта ишланган ва тўлдирилган) ГОСТ 7.11 га мувофиқ қисқартирилган кўринишда хужжатнинг асосий матни тилида ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган:

Иккинчи қайта ишланган ва тўлдирилган нашр.

Ўзув: 2-қайтақишл. Ҷваф тўлдён.

206 Ø А СЕРИЯЛИ НАШР ЖИЛДИНИНГ РАҚАМИ 20

Серияли нашр жилдининг рақамли белгиланиши.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи араб рақамлари билан ёзилади. Агар жилднинг рақамланишида дефис бўлса, дефисдан олдин келадиган рақам тире орқали ёзилади. Қўшалок чиқарилган нашр қия чизиқ орқали ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган: XVI жилд

Ўзув: 16

2 Хужжатда берилган: 4-8 жилд

Ўзув: 4-8

3 Хужжатда берилган: 4/5 жилд

Ўзув: 4/5

206 Ø А В СЕРИЯЛИ НАШР СОНИНИНГ РАҚАМИ 20

Серияли нашр сонининг рақамли белгиланиши.

Ўзиш усули «Серияли нашр жилдининг рақами» (206 Ø А) маълумотлар элементида берилган.

Мисол – Хужжатда берилган: 4-5 сонлар.

Ўзув: 4-5

206 Ø С СЕРИЯЛИ НАШР САНАСИ 17

Серияли нашрда келтирилган, серияли нашрнинг ишлов бериладиган қисми (жилд, сон) тегишли бўлган вақт даврини билдирувчи сана.

Ўзиш усули. Агар серияли нашр санасида дефис бўлса, у ҳолда дефисдан олдин келадиган сана бўш жой ташламасдан дефис орқали ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган: 23.11.2012

Ўзув: 20121123

ёки 201211,

ёки 2012

2 Хужжатда берилган: 23-27.11.2012

Ўзув: 20121123-20121127

206 1 Е СЕРИЯЛИ НАШР РАҚАМИ 30

Серияли нашр жилди (сони)ни ва ушбу жилд рақамини белгиловчи сўз ёки сўз бирикмасидан иборат серияли нашр жилди рақамининг белгиланиши.

Ёзиш усули «Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг белгиланиши» (200 Ҷ Н) маълумотлар элементида берилган.

Агар бир вақтда серияли нашр жилди ва сонининг белгиланишлари келтирилган бўлса, у ҳолда улар бўш жой ташлаб ажратилади.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган: XVI жилд 4-сон.

Ёзув: ж.Ҷ16Ҷсон.Ҷ4

2 Хужжатда берилган: 4-8-жилд.

Ёзув: ж.Ҷ4Ҷ-ж.Ҷ8

210 Ҷ А + НАШР ҚИЛИНГАН ЖОЙ (ШАҲАР)

53

Нашриёт (нашр қилувчи муассаса) жойлашган аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади. Нашр қилиш жойининг номига (зарур бўлганда) аниқлаштирувчи маълумотларни қўшиш ёки вергул билан ажратиб унинг маъмурий тегишлилиги (ўлка, вилоят, округ, туман) ёки шаҳарнинг географик ҳолатини кўрсатишга йўл қўйилади.

Агар нашр қилинган жой тўғрисидаги маълумотлар ҳужжатда берилмаган бўлса ва уларни аниқлаш имкони бўлмаса, [S.l.] ёки [Б.м.], ёки [Н.-сиз] берилади.

Мисол – Хужжатда берилган: London, Canada.

Ёзув: London, ҶCan.

210 Ҷ С + НАШРИЁТ

53

Босма маҳсулотларни чиқариш бўйича ташкилий ва амалий ишларни амалга оширувчи, юридик расмийлаштирилган корхона ёки яқка тартибдаги шахс.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Аббревиатура халқаро даражада нашриётнинг номи ушбу қисқартма остида маълум бўлганда қўлланилади (ушбу аббревиатура остида у унинг нашрларида белгиланади).

Номда нашриётни батафсилроқ белгиловчи ифодалар тушириб қолдирилади (масалан, Ltd., Inc.). «Нашриёт» ифодаси ГОСТ 7.11 га мувофиқ қисқартирилган кўринишда ва фақат у ушбу корхона номининг ажралмас қисми ҳисобланган ҳолда келтирилади.

Агар нашриётнинг номини аниқлаш имкони бўлмаганда, у ҳолда [S.n.] ёки [Б.и.], ёки [Н-рсиз] келтирилади.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган:

«ФАН» НАШРИЁТИ

Ёзув: Фан

2 Нашириётни аниқлаш имкони бўлмади.

Ёзув: S. fn.

210 ғ D НАШР ҚИЛИНГАН САНА

8

Ҳужжат чиқарилган сана ёки ҳисобот тузилган сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган.

Патент ҳужжатлар учун нашр қилинган сана «Ихтиро талабномаси эълон қилинган сана» (211 ғ A) маълумотлар элементида ёзилади.

Серияли ёки кўп жилдли ҳужжатларни тавсифлашда биринчи ва охириги жилдлар (нашрлар) чиқарилган йиллар куйидаги структурада берилди:

ГГГГ-ГГГГ,

бу ерда: ГГГГ - йил.

Агар ҳужжатни чиқариш тугалланмаган бўлса, биринчи жилд (нашр) чиқарилган сана берилди, ундан кейин тире кўйилади.

Мисоллар

1 Серияли нашр 1997 йилдан 2012 йилгача чиқарилди.

Ёзув: 1997-2012

2 Серияли нашр 1997 йилдан ҳозирги вақтгача нашр қилинмоқда.

Ёзув: 1997-

210 ғ E БОСИБ ЧИҚАРИЛГАН ЖОЙ (ШАҲАР)

50

Аҳоли пункти - ушбу ҳужжатни чиқарган босмахона расмий жойлашган жойнинг номи.

Маълумотлар элементи, одатда, «Босмахона» (210 ғ G) маълумотлар элементи ва босмахона ҳамда ҳужжат нашр қилинган жойнинг жойлашган жойидаги фарқлар мавжуд бўлганда келтирилади.

Ёзиш усули ва мисол «Нашр қилинган жой (шаҳар)» (210 ғ A) маълумотлар элементида берилган.

210 ғ F БОСИБ ЧИҚАРИЛГАН ЙИЛ

4

Ҳужжат босмахонада чиқарилган йил.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидаги кўринишда ёзилади:

ГГГГ-ГГГГ,

бу ерда: ГГГГ - йил.

210 ғ G БОСМАХОНА

53

Босма маҳсулотларни тайёрловчи матбаа корхонаси.

Ёзиш усули ва мисол «Нашириёт» (210 ғ C) маълумотлар элементида берилган.

210 ғ H НАШР ҚИЛИШНИНГ ТАХМИНИЙ САНАСИ

15

Ҳужжат нашр қилинган тахминий йил.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи куйидагича ёзилади:

ГГГГ ёки ГГГГ-ГГГГ,

бу ерда: ГГГГ – нашр қилинган тахминий йил;

ГТТГ-ГТТГ – кўп жилдли нашр биринчи ва охирги жилдлари ёки серияли нашр сони чиқарилган тахминий йил.

Агар позициянинг мазмунини аниқлаш имкони бўлмаганда, маълумотлар элементининг исталган позициясида «?» (сўроқ белгиси)ни қўйишга йўл қўйилади.

Мисоллар

1 Нашринг тахминий йили аниқланган: 1934 й.

Ёзув: [1934]

2 Ишлов берилаётган хужжат нашр қилинган тахминий сана ўн йилликкача аниқлик билан аниқланган, ушбу ҳолда йигирманчи асрнинг қирқинчи йиллари.

Ёзув: [194 ?]

3 Серияли нашр чиқарилган тахминий йиллар ўн йилликкача аниқлик билан аниқланган. Ушбу ҳолда серияли нашр йигирманчи асрнинг ўттизинчи йилларидан қирқинчи йилларигача чиқарилган.

Ёзув: [193 ?-194 ?]

210 Ҷ К + МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИ КУЧГА КИРГАН

САНА

4

Муаллифлик ҳуқуқи © қонуний кучга эга бўлган сана.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи «Босиб чиқарилган йил» (210 Ҷ F) маълумотлар элементини ёзиш қоидалари бўйича ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган: ©Фан, 2012.

Ёзув: 2012

210 Ҷ М + МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИ ЭГАСИ

150

Ушбу нашрга муаллифлик ҳуқуқига эга бўлган ва хужжатда © символдан кейин келтирилган юридик ёки жисмоний шахс.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда келтирилган кўринишда ёзилади. Агар муаллифлик ҳуқуқи бутун хужжатга тегишли бўлмаса, маълумотлар элементининг бошида изоҳловчи матн берилади.

Мисол – Хужжатда ёзилган: © Рус ва ўзбек тилларига таржима қилинган, сўзбоши, «Фан», 2012.

Ёзув: Руссваўзбектилларига таржима, сўзбоши, ҶФан, Ҷ2012

211 Ҷ А ИХТИРО ТАЛАБНОМАСИ ЭЪЛОН

ҚИЛИНГАН САНА

8

Патент, фойдали модель, товар белгиси ва ш.к. учун ихтиро талабномасини эълон қилиш йили, оyi ва санаси.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (023 0 E) маълумотлар элементида берилган.

212 Ҷ А НҲ ТАСДИҚЛАНГАН САНА

8

НҲ тасдиқланган йил ёки йили ва оyi ёки йили, оyi ва санаси.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган.

Изоҳ – Халқаро ташкилотларнинг НҲ учун қабул қилинган санаси берилади.

212 ғ В МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИ ЯРАТИЛГАН ЙИЛ 4

МБ яратилган йил берилади.

Ёзиш усули. Элемент «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган кўринишда ёзилади.

212 ғ С НҲ АМАЛГА КИРИТИЛГАН САНА 8

НҲ амалга киритилган йил, ой ва сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган.

212 ғ М ХУЖЖАТ РЎЙХАТГА ОЛИНГАН САНА 8

Мавзу ёки ҳисобот, норматив ҳужжат ва ҳ. ваколатли орган томонидан давлат рўйхатига олинган йил, ой ва сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган.

212 ғ N РЕТРОСПЕКТИВА 12

Ҳужжатлар (манбалар) вақтли даврининг характеристикаси, ушбу ҳужжатлар асосида МБ яратилган.

Ёзиш усули. Элемент «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: XXI аснинг биринчи ярми.

Ёзув: 2001-2012

2 Ҳужжатда берилган: 2002 йилдан

Ёзув: 2002-current

215 ғ А БЕТЛАР ҲАЖМИ, РАҚАМЛАШ 20

Ҳужжат жилдлари ёки бетлари (варақлари, устунлари)нинг миқдори.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи O‘z DSt 1215 бўйича библиографик тавсиф қоидаларига мувофиқ ёзилади.

Мисоллар

1 Кўп жилдли нашр учта жилддан иборат.

Ёзув: 3 ғт.

2 Ишлов берилётган мақола 45-бетдан бошланади ва 56-бетда тугайди.

Ёзув: С.ғ45-56

3 Ишлов берилётган мақола 72-75-бетларда жойлашган, аммо унинг охири 78-бетда.

Ёзув: С.ғ72-75,ғ78

4 Ишлов берилётган монография 240 бет ҳажмга эга.

Ёзув: 240 ғс.

5 Ишлов берилаётган ҳужжат бетлар рақамланишидаги узиладиган кетма-кетликдаги пагинацияга эга, яъни 12, 15 ва 38.

Ўзув: 12, 15, 38 ғс.

6 Ишлов берилаётган монография XIX, 237 пагинацияга эга.

Ўзув: XIX, 237 ғс.

215 ғ В МАЪЛУМОТЛАР БАЗАСИНИНГ ҲАЖМИ 12

МБ ҳажмининг характеристикаси. Ҳажм мингта ёзувлар ва/ёки Мб да берилади.

Ўзиш усули. Ажратувчи нуқтага эга рақамли кўринишдаги маълумотлар элементи.

Мисоллар

1 Ҳужжатда 50000 ёзувлар келтирилган.

Ўзув: 50000 ғёзув.

2 Ҳужжатда 6000 Мб келтирилган.

Ўзув: 6000 ғМб

215 ғ С ҲУЖЖАТНИ РАСМЛИ МАТЕРИАЛЛАР БИ- ЛАН ТАЪМИНЛАШ 40

Ҳужжат матнида жойлаштирилган чизмалар, расмлар, фотосуратлар, диаграммалар, схемалар, жадваллар ва хариталар мавжудлиги ва (ёки) миқдорини акс эттириш.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади:

- миқдор араб рақамлари билан ёзилади;

- муайян расмли материалнинг қисқартирилган белгиланиши ГОСТ 7.11 ва ГОСТ 7.12 га мувофиқ ҳужжат асосий матни тилида берилди;

- миқдор ва қисқартирилган белгиланиш бўш жой билан ажратилади.

Агар ҳужжатда расмли материалларнинг бир нечта турлари бўлса, у ҳолда улар вергул ва бўш жой ташлаб ажратилади.

Мисоллар

1 Рус тилида нашр қилинган ҳужжатда расмлар мавжуд.

Ўзув: ил.

2 Рус тилида нашр қилинган ҳужжатда 65 та чизма ва 18 та фотосурат мавжуд.

Ўзув: 65 ғчиз., 18 ғфот.

215 ғ D ҲУЖЖАТНИНГ ЎЛЧАМИ 15

Кесилган ва брошнуровкаланган босма нашр чизиқли ўлчамлари (кенглиги ва баландлиги)нинг характеристикаси.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёки қуйидаги кўринишда ёзилади:

В

(агар ҳужжатнинг баландлиги унинг кенглигидан кам бўлмаса) ёки
 В X Ш
 (бошқа ҳолларда),
 бу ерда: В – ҳужжатнинг ортиқчалик билан яхлитланадиган баланд-
 лиги, см.;
 Ш – ҳужжатнинг ортиқчалик билан яхлитланадиган кенглиги,
 см.

Мисоллар

1 Ишлов берилётган ҳужжатнинг ўлчами берилмаган, аммо унинг баландлиги - 326 мм. ва кенглиги - 210 мм.

Ёзув: 33ϕсм.

2 Ишлов берилётган ҳужжатдаги ўлчам берилмаган, аммо унинг баландлиги - 282 мм. ва кенглиги - 320 мм.

Ёзув: 29X32ϕсм.

3 Ишлов берилётган ҳужжатда формат кўрсатилган: А4.

Ёзув: А4

4 Ишлов берилётган ҳужжатда қозғоқ варагининг формати ва варақ улуши орқали ҳужжатнинг ўлчами кўрсатилган: 60×90 1/16.

Ёзув: 60×90ϕ1/16

215 ϕ Е ҲУЖЖАТНИНГ ҲАЖМИ – МУСТАҚИЛ ИЛО- ВАЛАР

10

Жилдлар ёки бетлар (варақлар, устунлар)нинг кўрсатилган миқдоридан ташқарида физик мустақил шаклда жойлаштирилган иловалар (расмлар, жадваллар, планлар, хариталар, товар намуналари ва б.) мавжудлигини акс эттириш.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади: илова турининг белгиланиши (агар мумкин бўлса) ГОСТ 7.11 ва ГОСТ 7.12 га мувофиқ келтирилади. Иловалар миқдори ва қисқартирилган белгиланиши бўш жой ташлаб ажратилади.

Мисол – Рус ва ўзбек тилларида нашр қилинган ҳужжатда 10 та расм ҳажмидаги мустақил илова мавжуд.

Ёзув: 10ϕрис.

223 ϕ А ИЛМИЙ ДАРАЖА

30

Илмий даража олиш учун тақдим қилинган диссертация.

Ёзиш усули. Илмий даража тўғрисидаги маълумотлар ГОСТ 7.11 ва ГОСТ 7.12 га мувофиқ сўз ва сўз бирикмаларини қисқартирган ҳолда асл нусха тилида берилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: Doctor der Naturwissenschaft.

Ёзув: Doct.ϕNaturwiss.

223 ғ С ДИССЕРТАЦИЯ ҲИМОЯ ҚИЛИНГАН САНА 8

Диссертация ҳимоя қилинган йил ёки йил ва ой ёки йил, ой ва сана.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (Ø23 Ø E) маълумотлар элементида берилган.

223 ғ М ИЛМИЙ УНВОН 8

Илмий ходимнинг ўқитувчилик ёки илмий фаолият билан боғлиқ малакаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 20-жадвалга мувофиқ қисқартирилган ҳолда ёзилади.

20-жадвал. Илмий ходим малакасининг номи ва ёзилишининг қисқартирилган шакли

Номи	Қисқартирилган шакли
Академик	акад.
Мухбир-аъзо	мухб.-аъзо
Профессор	проф.
Доцент	доц.
Катта илмий ходим	к.и.х.
Кичик илмий ходим	кич.и.х.
Ассистент	ас.

Мисол – Ҳужжатда берилган: мухбир-аъзо.

Ёзув: мухб.-аъзо.

223 ғ N МУТАХАССИСЛИК РАҚАМИ 8

Диссертация ҳимоя қилинган илмий мутахассисликнинг белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи тасдиқланган «Илмий ходимлар мутахассисликларининг номрўйхати»га мувофиқ ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: Математик таҳлил.

Ёзув: Ø1.Ø1.Ø1

225 ғ А СЕРИЯНИНГ САРЛАВҲАСИ 100

Умуман серияли нашрга берилган умумий сарлавҳа.

Агар серия нисбатан майда қисмлар (кичик сериялар)га бўлинса, уларнинг сарлавҳалари «Кичик сериянинг сарлавҳаси» (225 ғ С) маълумотлар элементида берилади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган:

Белоруссия университети ахборотномаси. 1-сер.: Физика, Математика, Механика.

Ёзув: Беларусс университети ахборотномаси

225 ғ В КИЧИК СЕРИЯНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ ВА РАҚАМИ 20

Серияли нашр кичик сериясининг белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади: сериянинг хужжатда берилган кўринишда белгиланиши, бўш жой, бўш жойдан кейин келадиган кичик сериянинг рақамли ёки ҳарф-рақамли белгиланиши.

Мисол – Хужжатда берилган: Беларусс университети ахборотномаси. 1-сер.: Физика, Математика, Механика.

Ёзув: Сер. ғ1

Изоҳ – Ёзувнинг алоҳида графикасига эга хужжатлар учун белгиланиш транскрипцияда ёки транслитерацияда берилади, агар хужжатда Европа тилларидан бирига (ингл., нем., фр.) таржима бўлмаса.

225 ғ С КИЧИК СЕРИЯНИНГ САРЛАВҲАСИ 100

Битта серия (серияли нашр) доирасида нашр қилинган ва умумий сарлавҳа ёки белгиланиш билан бирлаштирилган бир қатор мустақил хужжатларнинг умумий сарлавҳаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган: Беларусс университети ахборотномаси. 1-сер.: Физика, Математика, Механика.

Ёзув: Физика, ғМатематика, ғМеханика

225 ғ D СЕРИЯДАГИ ЖИЛДНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ ВА РАҚАМИ 20

Битта серия (серияли нашр) доирасида жилднинг белгиланиши ва тартиб рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи «Хужжат қисми ва секциясининг белгиланиши» (200 ғ Н) маълумотлар элементида берилган қоидалар бўйича ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган: Ҳайвонларнинг экологик физиологияси, 2-қисм.

Ёзув: Ҳайвон. ғэкол. ғфизиологияси, ғ2 ғқ.

2 Хужжатда берилган: Volume 10.

Ёзув: Vol. ғ10

Изоҳ – Маълумотлар элементини кўп жилдли нашр жилдининг тартиб рақами бериладиган «Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг белгиланиши» (200 ё Н) маълумотлар элементи билан аралаштириб бўлмайди.

225 ё Е КИЧИК СЕРИЯДАГИ ЖИЛДНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ ВА РАҚАМИ **10**

Муайян кичик серия доирасида жилднинг белгиланиши ва тартиб рақами.

Ёзиш усули ва мисол «Сериядаги жилднинг белгиланиши ва рақами» (225 ё D) маълумотлар элементида берилган.

Изоҳ – Маълумотлар элементини кўп жилдли нашр ишлов бериладиган жилднинг тартиб рақами бериладиган «Хужжат қисми (жилди) ва секциясининг белгиланиши» (200 ё Н) маълумотлар элементи билан аралаштириб бўлмайди.

270 ё А ЭҲМ **20**

МБ билан иш амалга оширилиши мумкин бўлган ЭҲМ маркаси.

Ёзиш усули. Элемент хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

270 ё В + ДАСТУРЛАШ ТИЛИ **50**

Дастурий восита бажарилган асосий тилнинг номи.

Ёзиш усули. Дастурлаш тилининг қабул қилинган номи берилади.

Мисол – Дастурий восита «С#» тилида бажарилган.

Ёзув: С#

270 ё С + Фойдаланилаётган ОТ тип ва версияси **20**

Мухотида дастурий восита ишлайдиган операцион тизим (ОТ)нинг белгиланиши.

Ёзиш усули. Белгиланиш ўз ичига ОТнинг қисқартилган номини, шунингдек унинг учун хужжатларга мувофиқ версиясини олади.

Мисол – Дастурий восита шахсий электрон ҳисоблаш машинаси учун бажарилган, операцион тизим – ОТ, версия 6.1.

Ёзув: ОТ, версия 6.1

270 ё D МББТ/АДП **20**

МБ амалга оширилган МББТ ёки АДП номи.

Ёзиш усули. Элемент хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

271 ё F ДЕПОЗИТГА ҚЎЙИЛГАН САНА **8**

Илмий иш рўйхатга олинаётганда депозитарий-марказ томонидан белгиланадиган илмий ишни депозитга қўйиш йили, ойи ва санаси.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик санаси» (023 0 E) маълумотлар элементида берилган.

271 ё G ДЕПОЗИТГА ҚЎЙИШ РАҚАМИ **50**

Депозитарий-марказда бериладиган депонентга қўйиш рақами.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи библиографик тавсиф қоидаларини ҳисобга олган ҳолда хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган: № 789 XII-84.

Ёзув: 789ЅXII-84

280 Ѕ А ТАРМОҚНИНГ НОМИ 20

МБ ўрнатилган тармоқнинг номи.

Ёзиш усули. Элемент хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

280 Ѕ В ТАРМОҚ АДРЕСИ 20

Маълумотлар базасидан фойдаланиш мумкин бўлган тармоқ адреси.

Ёзиш усули. Элемент хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

300 Ѕ А + ИЗОҲЛАР 500

Ёзув ёки ёзув маълумотларининг алоҳида элементлари тўғрисидаги кўшимча маълумотлар.

Ёзиш усули. Эркин. Изоҳ қайси маълумотлар элементига тегишлилигини аниқлаш тавсия қилинади

380 Ѕ А + ҲУЖЖАТНИ ЁРДАМЧИ МАТН БИЛАН ТАЪМИНЛАШ 500

Ишлов берилаётган хужжатнинг асосий матнини тўлдирувчи матн мавжудлиги тўғрисидаги маълумотлар, кўрсаткичлар, луғат, мундарижанинг мавжудлиги.

Ёзиш усули. Эркин.

Мисол – Ишлов берилаётган хужжатда муаллифлик кўрсаткичи мавжуд.

Ёзув: МуаллифликЅкўрс.

380 Ѕ М ҲУЖЖАТНИ БИБЛИОГРАФИК ҲАВОЛАЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАШ 40

Ишлов берилаётган хужжат алоқаси бўлган манбалар тўғрисидаги библиографик маълумотларнинг хужжатда мавжудлиги.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи библиографик тавсиф коидаларига мувофиқ ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатнинг 48- 49-бетларида библиография мавжуд.

Ёзув: Библиогр.Ѕ.48-49Ѕб.

2 Хужжатнинг 47-бетида библиография мавжуд.

Ёзув: Библиогр.Ѕ47Ѕб.Ѕ(11Ѕном)

3 Хужжат бобларининг охирида библиография мавжуд.

Ёзув: Библиогр.ЅбобларЅохирисида

390 Ѕ А РЕФЕРАТИВ ХИЗМАТЛАР ТОМОНИДАН АКС ЭТТИРИЛИШИ 600

Ишлов берилаётган хужжатнинг рефератив хизматлар томонидан акс эттирилиши тўғрисидаги маълумотлар.

Ёзиш усули. Эркин.

Мисол – Ишлов берилаётган ҳужжат тўғрисидаги маълумотлар ВИНТИ «Информатика» рефератив журналида жойлаштирилган.

Ўзув: 99.03-07Б.292КРТ

400 € А + ЁЗУВЛАР ЎРТАСИДАГИ ИДЕНТИФИКАЦИОН БОҒЛИҚЛИК ТУРИ

1

Маълумотлар элементи, унинг ёрдамида ёзув идентификатори, ISBN ёки ISSN асосида айрим ёзувлар ўртасидаги идентификацион боғлиқлик кўрсатилади.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи 21-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

21-жадвал. Боғлиқлик воситалари турларининг кодлари

Код	Боғлиқлик воситасининг тури
1	Ўзув идентификатори
3	ISBN
4	ISSN

Мисол – Ишлов берилаётган ҳужжат аввал тизимга киритилган ҳужжатнинг қайта нашр этилишидир. У билан боғлиқлик ISBN орқали амалга оширилади.

Ўзув: 3

400 € С + БОҒЛИҚ ҲУЖЖАТНИНГ ЁЗУВ ИДЕНТИФИКАТОРИ, ISBN ёки ISSN МАЪНОСИ

500

Боғлиқлик кўрсатилаётган ҳужжат (ёзув)ни идентификация қилувчи маълумотлар элементи.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи тегишли маълумотлар элементи учун берилган қоидалар бўйича ёзилади, ушбу маълумотлар элементи воситасида ёзувлар ўртасидаги боғлиқлик ўрнатилади.

Мисол – Ҳужжат – тавсиф объекти ISBN 0-385-08191-2 берилган ҳужжатнинг қайта нашр этилишидир.

Ўзув: 0-385-08191-2

400 € Е + ЁЗУВЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАР ХАРАКТЕРИ

1

Боғлиқ ҳужжатнинг тавсиф объекти - ҳужжат билан муносабатлар характерини акс эттирувчи маълумотлар элементи.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи 22-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

Мисол – Ишлов берилаётган ҳужжат тизимга аввал киритилган ҳужжатнинг таржимаси ҳисобланади.

Ўзув: В

22-жадвал. Муносабатлар характерининг кодлари

Код	Муносабатлар характери
Ø	Тавсиф объекти - ҳужжатни ўз ичига олган ҳужжат
1	Тавсиф объекти - ҳужжатнинг давоми
2	Тавсиф объекти - ҳужжатдан олдинги ҳужжат
3	Тавсиф объекти - ҳужжатнинг қайта нашр қилиниши
4	Тавсиф объекти - ҳужжатнинг аввалги нашри
5	Тавсиф объекти - ҳужжатнинг бошқа тилдаги нашри
6	Тавсиф объекти - ҳужжатнинг асосий қисми
7	Тавсиф объекти - ҳужжатга илова
8	Қайта ишлаш учун дастлабки материал
9	Тавсиф объекти - ҳужжатни қайта ишлаш натижаси
A	Тавсиф объекти - ҳужжатга кирувчи ҳужжат
B	Таржима учун дастлабки ҳужжат
D	Дастурий восита – тавсиф объектининг ишлаши учун зарур бўлган дастурий восита
E	Дастурий восита – тавсиф объекти билан биргаликда фойдаланилиши мумкин бўлган дастурий восита

401 Ҷ А + БИБЛИОГРАФИК МАЪЛУМОТЛАР АСОСИДА ЎЗУВЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛИҚЛИК ТУРИ

8

Библиографик маълумотлар элементининг (кенгайтирилган) белгила-ниши, унинг воситасида бошқа ҳужжатлар (ёзувлар) билан боғлиқлик кўрсатилади.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидаги кўринишда ёзилади:
МММЧЧЧИП,

бу ерда: МММ – майдон белгиси;

ЧЧЧ – «қўллашда аниқланадиган қисм» маълумотномасининг компоненти;

И - индикатор;

П – маълумотлар элементини аниқлайдиган идентификаторнинг иккинчи симболи; унинг воситасида бошқа ҳужжат (ёзув) билан боғлиқлик кўрсатилади.

ЧЧЧ компонентининг маъноси номаълум бўлса, у «Х» симболи билан тўлдирилади.

Майдон остида битта маъно келтирилади. Майдон остиларни так-рорлаш зарур бўлганда улар тегишли «Ўзувлар ўртасидаги боғлиқликни кўрсатувчи маълумотлар элементининг маъноси» (401 Ҷ С) ва «Библио-график маълумотлар билан боғлиқ ёзувлар ўртасидаги муносабатлар ха-рактери» (401 Ҷ Е) маълумотлар элементлари билан бирга алоҳида такро-рланадиган майдонларда келтирилади.

Мисол «Ўзувлар ўртасидаги боғлиқликни кўрсатувчи маълумотлар элементининг маъноси» (401 Ҷ С) маълумотлар элементида келтирилган.

**401 ғ С + ЁЗУВЛАР ЎРТАСИДАГИ БОҒЛИҚЛИКНИ
КЎРСАТУВЧИ МАЪЛУМОТЛАР ЭЛЕМЕНТИНИНГ
МАЪНОСИ**

500

«Библиографик маълумотлар асосидаги ёзувлар ўртасидаги боғлиқлик тури» (400 ғ А) маълумотлар элементида белгиланган маълумотлар элементининг маъноси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементида «Библиографик маълумотлар асосидаги ёзувлар ўртасидаги боғлиқлик тури» (401 ғ А) маълумотлар элементида кўрсатилган боғланган ёзув маълумотлар элементининг маъноси ёзилади. Майдон остида битта маъно келтирилади. Майдон остиларни такрорлаш зарур бўлганда улар тегишли «Библиографик маълумотлар асосидаги ёзувлар ўртасидаги боғлиқлик тури» (401 ғ А) ва «Библиографик маълумотлар билан боғлиқ ёзувлар ўртасидаги муносабатлар характери» (401 ғ Е) маълумотлар элементлари билан бирга алоҳида такрорланадиган майдонларда келтирилади.

Мисол – Таржима – тавсиф объекти «Constitution of the Republic of Uzbekistan»нинг таржима учун дастлабки бўлган ҳужжат билан боғлиқлиги кўрсатилади.

*Бирламчи ёзув остида маълумотлар элементларининг белгила-
нишлари ва маънолари ёзилади*

200 ғ А Constitution of the Republic of Uzbekistan

401 ғ А 200XXX ғ А

401 ғ С Ўзбекистон Республикаси Конституцияси

401 ғ Е В

**401 ғ Е + БИБЛИОГРАФИК МАЪЛУМОТЛАР БИЛАН
БОҒЛИҚ ЁЗУВЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАР ХА-
РАКТЕРИ**

1

Боғланган ҳужжатнинг тавсиф объекти - ҳужжат билан муносабати характерини акс эттирувчи маълумотлар элементи.

Ёзиш усули ва мисол «Ёзувлар ўртасидаги муносабат характери» (400 ғ Е) маълумотлар элементида берилган.

410 ғ А + БОҒЛАНГАН ЁЗУВ ОСТИ КОДИ

1

Маълумотлар элементи ушбу маълумотлар элементидан иборат ёзув ости боғлиқ бўлган ёзув ости кодини ўз ичига олади.

Ёзиш усули. Агар боғлиқлик бирламчи ёзув ости билан амалга оширилса, маълумотлар элементи бир символли 0 код билан ёзилади ва агар иккиламчи ёзув ости билан амалга оширилса, - 1-9 ёки А-Z.

Мисол «Боғланган ёзув остининг библиографик даражаси» (410 ғ С) маълумотлар элементида берилган.

**410 ғ С + БОҒЛАНГАН ЁЗУВ ОСТИНИНГ БИБЛИО-
ГРАФИК ДАРАЖАСИ**

1

Ушбу маълумотлар элементидан иборат ёзув ости билан боғланган ёзув остида тавсифланган ҳужжатнинг библиографик даражаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 2-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

Мисол – Бирламчи ёзув остида «Constitution of the Republic of Uzbekistan» хужжати тавсифланади.

Иккиламчи ёзув остида таржима учун дастлабки бўлган хужжат тўғрисидаги маълумотлар берилади.

Бирламчи ёзув остида ёзилади:

200 Ҷ А Constitution of the Republic of Uzbekistan

Иккиламчи ёзув остида маълумотлар элементларининг белгиланишлари ва маънолари ёзилади:

200 Ҷ А Ўзбекистон Республикаси Конституцияси

410 Ҷ А Ø

410 Ҷ С 2

410 Ҷ Е В

410 Ҷ Е + ЁЗУВ ОСТИЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТ ХАРАКТЕРИ

1

Ушбу маълумотлар элементидан иборат ёзув остида тавсифланган хужжатнинг боғланган ёзув остида берилган хужжат – тавсиф объекти билан муносабати характери.

Ёзиш усули «Ёзувлар ўртасидаги муносабат характери» (400 Ҷ Е) маълумотлар элементида берилган.

Мисол – Тўпламда эълон қилинган мақолага ишлов берилмоқда.

Бирламчи ёзув остида мақоланинг тавсифи, иккиламчи ёзув остида – тўпламнинг тавсифи берилади.

Ёзув: Иккиламчи ёзув остида 410 Ҷ Е белгисига эга маълумотлар элементида Ø берилади.

420 Ҷ А + БОҒЛАНДИГАН МАЪЛУМОТЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИДАН БИРИНЧИСИНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ

7

Иккита маълумотлар элементларидан биринчисининг битта ёзув ости доирасида (кенгайтирилган) белгиланиши. «Боғландиган маълумотлар элементларидан иккинчисининг белгиланиши» (420 Ҷ Е) маълумотлар элементи билан бирга қўлланилади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади:

МММООИП,

бунда: МММ – майдон белгиси;

ОО – «қўллашда аниқландиган қисм» маълумотномаси компонентининг иккинчи ва учинчи символлари;

И - индикатор;

П – майдон ости идентификаторининг иккинчи симболи.

Майдон остида битта маъно келтирилади. Майдон остиларни такрорлаш зарур бўлганда улар тегишли «Боғландиган маълумотлар элемент-

ларидан иккинчисининг белгиланиши» (420 ѓ С) маълумотлар элементи билан бирга алоҳида такрорланадиган майдонларда келтирилади.

Мисол «Маълумотлар элементлари ўртасидаги муносабат характери» (420 ѓ Е) маълумотлар элементида берилган.

420 ѓ С + БОҒЛАНАДИГАН МАЪЛУМОТЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИДАН ИККИНЧИСИНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ 7

Иккита маълумотлар элементларидан иккинчисининг битта ёзув ости доирасида (кенгайтирилган) белгиланиши. «Боғланадиган маълумотлар элементларидан биринчисининг белгиланиши» (420 ѓ А) маълумотлар элементи билан бирга қўлланилади.

Ёзиш усули «Боғланадиган маълумотлар элементларидан биринчисининг белгиланиши» (420 ѓ А) маълумотлар элементида берилган.

Майдон остида битта маъно келтирилади. Майдон остиларни такрорлаш зарур бўлганда улар тегишли «Боғланадиган маълумотлар элементларидан биринчисининг белгиланиши» (420 ѓ С) маълумотлар элементи билан бирга алоҳида такрорланадиган майдонларда келтирилади.

Мисол «Маълумотлар элементлари ўртасидаги муносабат характери» (420 ѓ Е) маълумотлар элементида берилган.

420 ѓ Е + МАЪЛУМОТЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИ ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТ ХАРАКТЕРИ 1

Битта ёзув ости доирасида маълумотлар элементлари ўртасидаги боғлиқликнинг специфик характери белгиловчи маълумотлар элементи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи 23-жадвалга мувофиқ бир символли код билан ёзилади.

23-жадвал. Маълумотлар элементлари ўртасидаги муносабатлар характерининг кодлари

Код	Муносабат характери
1	Хужжатни ёрдамчи материал билан таъминлаш ва ёрдамчи матн тили
3	Реферат (аннотация) ва реферат (аннотация) тили
4	Лексик бирлик (асосий сўз, дескриптор) ва лексик бирлик (ГОСТ 7.52 бўйича)

Мисол – *Хужжатда асосий матн рус тилида, реферат – инглиз тилида.*

Ёзув: *Маълумотлар элементларининг қуйидаги белгиланишлари ва маънолари ёзилади:*

660 ѓ А «реферат матни»

101 ѓ Е 045

420 ѓ А 66001 ѓ А

420 ѓ С 10101 ѓ Е

420 ѓ Е 3

500 € А ШАРТЛИ САРЛАВҲА**100**

Агар ишлов берилган ҳужжат сарлавҳага эга бўлмаса ва ёзувнинг тузувчиси ҳужжатнинг мазмунини очиб берувчи шартли сарлавҳани келтиришни зарур деб ҳисобласа, ёзув тузувчиси томонидан ҳосил қилинган сарлавҳа.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатнинг асосий матни тилида ва (ёки) ёзув тузувчисининг тилида ёзилади.

Мисол – Ҳужжат сарлавҳага эга эмас. Тузувчи томонидан «Қабул қилинган қисқартмалар рўйхати» шартли сарлавҳаси яратилади.

Ёзув: Қабулқилинганқисқартмаларрўйхати

500 € А + САРЛАВҲА ВАРИАНТИ**500**

Муқова, нашриёт жилди, корешоги, титул варағининг орқа томонида ва нашрнинг бошқа жойларида берилган сарлавҳа, агар у «Асосий сарлавҳа» (200 € А) ва «Сарлавҳага тегишли маълумотлар» (200 € Е) маълумотлар элементларининг маъноларидан фарқ қилса.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда қуйидаги сарлавҳалар берилган:

титул варағида: «Юқори тезликдаги кордли учувчи модель»;

муқовада: «Самолётнинг юқори тезликдаги кордли модели».

Ёзув: Самолётнингёқориётезликдагиёкордлийёмоделли

530 € А КАЛИТ САРЛАВҲА**500**

Серияли нашрнинг ISSN билан боғлиқ ҳолда ISDS маркази томонидан белгиланган ва идентификация қилиш ҳамда рўйхатга олиш учун хизмат қилувчи сарлавҳаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ГОСТ 7.56 да баён қилинган талабларга мувофиқ ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган:

асосий сарлавҳа: Journal, унга калит сарлавҳа берилган:

Journal - American Chemical Society

Ёзув: Journalё-ёAmericanёChemicalёSociety.

531 Ø А СЕРИЯЛИ НАШРНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН САРЛАВҲАСИ**300**

Серияли нашрда келтирилган сарлавҳа (умумий сарлавҳа ва секциянинг сарлавҳаси ва (ёки) белгиланиши) асосида ҳосил қилинган серияли нашрнинг қисқартирилган сарлавҳаси.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи серияли нашрларнинг номларини қисқартириш қоидаларига мувофиқ ёзилади. Қисқартирилган

сарлавха тегишли секциянинг сарлавҳаси ва (ёки) белгиланиши ҳамда рақамини ҳисобга олиши керак.

Мисоллар

1 Хужжатда берилган:

Киев университетининг ахборотномаси

1-серия. Математика, Механика

Ўзув: Киевфун-тифахборотн.ф1-фсер.фМатематика, фМеханика

2 Хужжатда берилган: American Journal of Sociology

Ўзув: Amer.фJ.фSociol.

531 1 А ҚИСҚАРТИРИЛГАН КАЛИТ САРЛАВҲА 200

Калит сарлавҳа асосида ҳосил қилинган серияли нашрнинг қисқартирилган сарлавҳаси.

Ўзиш усули «Серияли нашрнинг қисқартирилган сарлавҳаси» (531 ф А) маълумотлар элементида берилган.

Мисол – Хужжатнинг калит сарлавҳаси:

Journal - American Chemical Society

Ўзув: J.ф-фAmer.фChem.фSoc.

534 ф А ИТИ МАВЗУСИНИНГ НОМИ 500

ИТИ бажарилган мавзу (муаммо, топшириқ)нинг номи.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

540 ф А + АСОСИЙ САРЛАВҲАНИ РУС ТИЛИГА ТАРЖИМА ҚИЛИШ 500

«Асосий сарлавҳа» (200 ф А) маълумотлар элементини рус ва ўзбек тилларига таржима қилиш.

Ўзиш усули. Эркин.

Мисол – Хужжатда берилган: Corrosion of Metals

Ўзув: Металларфкоррозияси

Изоҳ – Агар асосий ёки параллел сарлавҳа рус ва ўзбек тилларида берилган бўлса, маълумотлар элементи қўлланилмайди.

541 ф А САРЛАВҲАГА ТЕГИШЛИ МАЪЛУМОТЛАР-НИ РУС ТИЛИГА ТАРЖИМА ҚИЛИШ 500

«Сарлавҳага тегишли маълумотлар» (200 ф А) маълумотлар элементини рус ва ўзбек тилларига таржима қилиш.

Ўзиш усули. Эркин.

Мисол – Хужжатда асосий сарлавҳадан ташқари, венгер тилида берилган: Hasznalati utasitas.

Ўзув: Фойдаланишфбўйичафқўлланма

600 § А + УЎК ИНДЕКСИ**50**

Расмий жадваллар ва УЎК қоидаларига кўра ҳужжатга берилган индекс.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган ёки ҳужжатга ишлов беришда УЎК символларисиз ва ш.к.сиз берилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжат куйидаги тарзда индексланган:

УЎК 539.43

Ёзув: 539.43

2 Ҳужжат куйидаги тарзда индексланган:

УЎК 639.1+639.2+639.3.

Ёзув: 639.1+639.2+639.3

610 § А + МИК ИНДЕКСИ**18**

МИК қоидаларига кўра ҳужжатга берилган индекс.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган ёки электрон кўринишда ёзилади. Ҳужжатда маълумотлар элементи куйидаги структурага эга:

РККПГГГ00000,

бу ерда: Р - бўлим (бир символли ҳарfli код);

К - класс (икки символли рақамли код);

П – кичик класс (бир символли ҳарfli код);

Г - гуруҳ (уч символли рақамли код);

Ø – кичик гуруҳ (беш символли рақамли код).

Электрон ташувчида маълумотлар элементи куйидагича ёзилади:

¢RР¢ККПГГGS00000Q,

бу ерда: R – МИК таҳрири (бир символли рақамли код);

Р – бўлим (бир символли рақамли код); К - класс (икки символли рақамли код);

П – кичик класс (бир символли ҳарfli код);

Г - гуруҳ (уч символли рақамли код);

S – ажратиш белгиси («/» ёки «:»);

Ø – кичик гуруҳ (беш символли рақамли код);

Q – малака белгиси.

Гуруҳ маъноси ўнг томонга текисланади ва чапдан учта символгача бўш жой ташлаб тўлдирилади. Кичик гуруҳ коди чап томонга текисланади, ўнг томондан бўш жойлар билан тўлдирилади. Майдон остига битта индекс ёзилади

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: C 08F 23/00.

Ёзув: C¢08F¢23/00

2 Электрон кўринишда берилган: ¢4C08F¢¢23/00¢¢¢А.

Ўзув: 4C08F0023/0000A

611 Ҷ А + МИК ИНДЕКСИ

50

Миллий ихтироларнинг классификацияси қоидаларига кўра хужжатга берилган индекс.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган: 80B12, 145/139.

Ўзув: 80B12, 145/139

620 Ҷ А + ДИТАТ РУБРИКАТОРИ РУКНИНИНГ КОДИ 20

Хужжатнинг иерархия учта юқори даражаларининг локал рубрикаторлари билан ифодаланган мавзуси.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи нуқта билан ажратилган рақамлар жуфти кўринишида ёзилади. Код охирида нуқта қўйилмайди.

Агар хужжатга вергул билан ажратилган қўшимча рукнларнинг аспектли кодлари билан аниқлаштириладиган асосий рукн коди берилган бўлса, у ҳолда бу кодлар ҳам вергул орқали асосий рукннинг коди кетидан худди шу майдон остида ёзилади.

Агар хужжатга нуқта вергул билан ажратилган асосий мавзу рукнларининг бир нечта кодлари берилган бўлса, у ҳолда рукннинг ҳар бир шундай коди уни кузатувчи аспектли рукнлар билан бирга битта маълумотлар майдони ичида турли маълумотлар майдонининг алоҳида майдон остиларида ёзилади.

Мисоллар

1 Хужжатга чўян структураси масалалари ва хоссалари бўйича 53.49.11 коди берилган.

Ўзув: 53.49.11

2 «Информатика ва хужжатлар бўйича атамашуносликнинг долзарб муаммолари» наири 20.01.33; 16.21.47, 20 кодларига эга.

Ўзув: турли майдонларнинг иккита майдон остиларида қуйидагилар берилди

20.01.33

16.21/47, 20

620 Ҷ N + РУБРИКАТОР НОМИ

20

Локал рубрикаторнинг номи.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

630 Ҷ А + ТЕЗАУРУС (МАНБА-ЛУҒАТ) НОМИ

100

Тезаурус ёки бошқа назорат қилинадиган луғатнинг номи, унга мувофиқ хужжатга дескрипторлар ва (ёки) уларнинг кодлари берилди.

630 Ҷ С + ТЕЗАУРУС ДЕСКРИПТОРИ

500

Фойдаланиладиган тезаурус (дескриптор луғати)га мувофиқ берилган дескриптор (дескрипторлар).

Ҳужжатга ишлов беришда фойдаланиладиган тезаурус «Тезаурус номи» (630 ɸ А) маълумотлар элементида белгиланади.

630 ɸ E + ТЕЗАУРУС ДЕСКРИПТОРИНИНГ КОДИ 100

Ҳужжатнинг қидирув образига кирувчи дескрипторнинг рақамли коди.

Ҳужжатга ишлов беришда фойдаланиладиган тезаурус «Тезаурус номи» (630 ɸ А) маълумотлар элементида белгиланади.

640 ɸ A + КАЛИТ СЎЗ 500

Тегишли ахборот тизимида қабул қилинган қоидалар бўйича ҳужжатга таҳлилий ишлов бериш натижасида танланадиган ва ҳужжатнинг қидирув образига киритиладиган алоҳида сўзлар, сўз бирикмалари, формулалар ёки рақамли маълумотлар.

640 ɸ C + КАЛИТ СЎЗ ТИЛИ 3

«Калит сўз» (640 ɸ А) маълумотлар элементининг маъноси берилган тил.

650 ɸ A* ҲУЖЖАТ МАТНИ 4000

Ҳужжатнинг асосий матни ёки унинг қисми.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда рус грамматикаси қоидалари бўйича ёзилади.

650 ɸ A + РЕФЕРАТ (АННОТАЦИЯ) 2500

Ҳужжат (ёки унинг қисми) мазмуни (мавзуси, предмети)нинг қисқа баёни.

Ёзиш усули «Ҳужжат матни» (650 ɸ А) маълумотлар элементида берилган.

670 ɸ B + ПРЕДМЕТЛИ РУКН 500

Предметли рубрикаторга мувофиқ олинган ҳужжатни кўриб чиқиш предмети ва (ёки) аспектининг қисқача сўзли белгиланиши.

Ҳужжатларнинг қидирув образлари билан алмашиш учун зарур бўлган маълумотлар элементларини ёзиш усули - ГОСТ 7.52 бўйича.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи предметли рубрикаторни кўллаш қоидалари бўйича ёзилади.

671 ɸ A + КБК ИНДЕКСИ 100

КБК қоидалари бўйича ҳужжат мавзусини билдирувчи у ёки бу тушунча ёхуд тушунчалар йиғиндисининг шартли белгиланиши.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган ёки унга ишлов беришда берилган кўринишда ёзилади.

Майдон остида битта КБК индекси (оддий, таркибий ёки мураккаб) ёзилади. КБК символлари тушириб қолдирилади.

Мисоллар

1 Ҳужжат қуйидаги тарзда индексланган:

КБК В381.594,09.

Ёзув: В381.594,09

2 Ҳужжат қуйидаги тарзда индексланган:

КБК A136+A5a1+A51a1.

Ёзув: A136+A5a1+A51a1

674 ғ А ҲУЖЖАТ ХАРАКТЕРИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР **2**

Ҳужжатнинг мазмунини аниқлаштирувчи белги.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи С иловага мувофиқ икки символли код билан ёзилади.

Мисол – Ишлов берилаётган мақола маълум мавзу бўйича адабиётнинг шарҳи ҳисобланади.

Ёзув: 27

675 ғ А + СТАНДАРТЛАРНИНГ МИЛЛИЙ КЛАССИФИКАЦИЯСИ БЎЙИЧА ИНДЕКС **5**

Стандартларнинг миллий классификаторига мувофиқ ҳужжатга берилган индекс.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: В66.

Ёзув: В66

2 Ҳужжатда берилган: ОКСТУ 0007.

Ёзув: 0007

675 ғ С + СТАНДАРТЛАР КЛАССИФИКАЦИЯСИНИ БЕЛГИЛАШ **5**

Ҳужжатга миллий классификация бўйича индекс берилган классификаторнинг бегиланиши.

Ёзиш усули. Қабул қилинган ҳарfli қисқартма.

Мисол – Давлатлараро стандартлар классификаторидан фойдаланилади.

Ёзув: ДСТ

700 ғ А + ЯККА ТАРТИБДАГИ МУАЛЛИФ **110**

Ҳужжат ёки унинг асосий қисмининг яратувчиси ҳисобланган ва, биринчи навбатда, унинг мазмуни учун жавобгар бўлган шахс (шу жумладан, ихтиро муаллифи).

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ишлов берилаётган ҳужжатда келтирилган, бош келишиқдаги фамилиялар, исм-шарифлар асосида ёзилади. Зарур бўлганда тегишли миллий библиографияга амал қилиш тавсия этилади.

Маълумотлар элементи куйидаги кўринишда ёзилади:

фамилия, исм-шарифи

ёки

фамилия, исми,

ёки

фамилия,

ёки

фамилия, исми, исм-шарифининг бош ҳарфлари,

ёки

фамилия, исм-шарифининг бош ҳарфлари,

ёки

фамилия, исмининг бош ҳарфлари.

Битта шахснинг фамилиялари, исм-шарифларининг барча бошқа шакллари «Якка тартибдаги муаллиф исмининг бошқа шакли» (700 § E) маълумотлар элементида ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: David Wardurton-Brown.

Ёзув: Wardurton-Brown, §David

700 § B + ЯККА ТАРТИБДАГИ МУАЛЛИФНИНГ ИШ

ЖОЙИ (НОМИ)

300

Муассаса – муаллиф иш жойининг тўлиқ расмий номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (710 Ø A) маълумотлар элементида берилган.

700 § C + ЯККА ТАРТИБДАГИ МУАЛЛИФНИНГ ИШ

ЖОЙИ (ШАҲАР)

50

Аҳоли пункти – муаллиф ишлайдиган муассаса расмий жойлашган жойининг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи тегишли мамлакатнинг расмий тилида ёзилади.

Агар ушбу муассаса бир нечта аҳоли пунктларида жойлаштирилган бўлса, у ҳолда муаллифнинг иш жойи жойлашган аҳоли пункти келтирилади.

Аҳоли пунктининг номига, зарур бўлганда, аниқлаштирувчи маълумотларни кўшишга йўл қўйилади, масалан, аҳоли пунктининг маъмурий тегишлилиги (ўлка, вилоят, округ, туман) ёки географик ҳолатини қавс ичида кўрсатиш мумкин.

Маъмурий бирликни ёзиш усули - эркин. Аҳоли пунктининг номи чап томондаги қавсдан бўш жой ташлаб ажратилади.

Мисол - Cadiz (Calif.).

Ёзув: Cadiz §(Calif.)

700 § D + ЯККА ТАРТИБДАГИ МУАЛЛИФНИНГ ИШ

ЖОЙИ (МАМЛАКАТ)

3

Муаллифнинг иш жойи жойлашган мамлакатнинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» (Ø23 Ø С) маълумотлар элементида берилган. Турли мамлакатларда алоҳида филиалларга эга халқаро ташкилот учун муаллифнинг ҳақиқий иш жойи жойлашган мамлакат келтирилади.

700 Ҷ Е + ЯККА ТАРТИБДАГИ МУАЛЛИФ НОМИНИНГ БОШҚА ШАКЛИ **110**

«Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементига кирмаган, ҳужжатда берилган ёки бошқа манбалардан олинган айнан битта муаллиф номининг бошқа шакли.

Ёзиш усули «Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементида берилган.

Мисол – Ҳужжатда Charles T. Meadow номидан ташқари Ч. Мидоу номи ҳам берилган.

Ёзув: Мидоу, ҶЧ.

701 Ø А* МУҲАРРИР **110**

Ҳужжатни нашрга тайёрлаган ва у учун жавобгар бўлган шахс. Муҳаррирлар бўлиб, бош ёки масъул муҳаррирлар, шунингдек илмий, адабий, бадиий ва бошқа муҳаррирлар ҳисобланади.

Агар муҳаррирни ҳужжат тузувчисидан фарқлаб бўлмаса, кўриб чиқиладиган ном «Тузувчи» (701 1 А) маълумотлар элементида берилади.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементида берилган.

701 1 А* ТУЗУВЧИ **110**

Бир ёки бир нечта муаллифларнинг асарлари ҳисобланган материалларни тартибга солиш асосида ҳужжатни тайёрлашда иштирок этган шахс.

Одатда, ҳужжатда тузувчининг номидан олдин унинг асарга бўлган муносабатини акс эттирувчи ифода берилади (масалан, «Тузувчи», «Edited by», «Herausgegeben von» ва ш.к.).

Агар тузувчини ҳужжатнинг муҳарриридан фарқлаб бўлмаса, у ҳолда кўриб чиқиладиган ном ушбу маълумотлар элементида берилади.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементида берилган.

701 2 А* ИШНИНГ ИЛМИЙ РАҲБАРИ **110**

Зиммасига илмий-тадқиқот, диссертация, диплом ва бошқа ишлар ўтказилишига раҳбарлик қилиш юкланган шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементида берилган.

701 2 В МБ ЭГАСИ БЎЛГАН ТАШКИЛОТНИНГ РАҲБАРИ **110**

МБ эгаси бўлган ташкилотнинг раҳбари ҳисобланган шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 Ҷ А) маълумотлар элементида берилган.

701 2 С МБ МАЪМУРИ **110**

МБ маъмури ҳисобланган шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 2 D МБ МАЪМУРИНИНГ ТЕЛЕФОНИ 50

МБ маъмурининг телефон рақамлари берилади.

Ёзиш усули. Элемент ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади (шаҳарнинг рақамли коди билан).

Мисол – Ҳужжатда 456-1223 берилган, айти вақтда МБ эгаси бўлган ташкилот Москвада жойлашганлиги маълум.

Ёзув: (095)456-12-23

701 3 A* ТАРЖИМОН 110

Матни дастлабки ҳужжат тилидан «Ҳужжат асосий матнининг тили» (101 ё А) маълумотлар элементида берилган, ишлов берилмаётган ҳужжат тилига таржима қилиш жараёнини амалга оширувчи шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 4 A* МАСЛАҲАТЧИ 110

Ҳужжат (ИТИ тўғрисидаги ҳисобот, диссертация)ни тайёрлашда юқори маҳорат даражасини таъминлашда иштирок этувчи шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 5 A* ЁРДАМЧИ МАТН МУАЛЛИФИ 110

Ҳужжатнинг сўзбоши, библиография, изох ва ҳ. каби ёрдамчи қисмларининг муаллифи ҳисобланган шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 6 A + ИХТИРОГА ЯККА ТАРТИБДАГИ ТАЛАБНОМА БЕРУВЧИ 110

Ихтирога талабнома берувчи ёки унинг ҳуқуқий вориси.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 6 F + ИХТИРОГА ЯККА ТАРТИБДАГИ ТАЛАБНОМА БЕРУВЧИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТ) 3

Ихтирога якка тартибдаги талабнома берувчининг яшаш жойи - мамлакати.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» (023 0 С) маълумотлар элементида берилган.

701 7 A + ЯККА ТАРТИБДАГИ ПАТЕНТ ЭГАСИ 110

Қилинган ихтирога эгалик ҳуқуқига эга шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (700 ё А) маълумотлар элементида берилган.

701 7 7 F + ЯККА ТАРТИБДАГИ ПАТЕНТ ЭГАСИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙ (МАМЛАКАТ) 3

Якка тартибдаги патент эгасининг яшаш жойи - мамлакати.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» (Ø23 Ø С) маълумотлар элементида берилган.

7Ø1 8 М* ИЛЛЮСТРАТОР

11Ø

Расмларни чизувчи шахс.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллиф» (7ØØ ¢ А) маълумотлар элементида берилган.

7Ø1 Ø А + ЖАМОА МУАЛЛИФИ

3ØØ

Хужжатни яратувчи, уни ўз номидан нашр қилувчи ва, оқибатда ушбу хужжат муаллифи ҳисобланган муассаса, давлат органи, корхона, ижтимоий ва бошқа ташкилотнинг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи тўлиқ расмий ном кўринишида ёзилади. Ном муассаса (орган, ташкилот)нинг расмий тилида берилади. Халқаро ташкилотлар учун улар ишлатадиган тил афзал кўрилади.

Агар расмий номни аниқлаб бўлмаса, ушбу элемент хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Муаллифи бўйсунув тартибида қуйи турувчи ташкилот ҳисобланган хужжатга ишлов берилган ҳолда, ушбу ташкилотнинг номи берилади. Аммо ушбу ташкилотнинг номи уни тўлиқ даражада идентификацияламаса, у ҳолда биринчи бўлиб юқори турувчи ташкилот номи берилади, ундан кейин бўйсунуви бўйича қуйида турувчи ташкилотнинг номи ёзилади.

Агар жамоа муаллифини нашр қилувчи ташкилотдан фарқлаб бўлмаса, у ҳолда жамоанинг кўриб чиқиладиган номи ушбу маълумотлар элементида берилади. Жамоа муаллифининг эҳтимолий бошқа тилдаги номлари «Жамоа муаллифининг параллел номи» (71Ø Ø С) маълумотлар элементида берилади.

Мисол – Хужжатда берилган: Минерал хомашё Бутунроссия ИТИ.

Ёзув: Минерал¢хомашё¢Бутунроссия¢илмий¢тадқиқот¢институтути

71Ø Ø В + ЖАМОА МУАЛЛИФИНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ

5Ø

Жамоа муаллифининг аббревиатура ёки қисқартирилган сўзлар ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи жамоа муаллифининг расмий тилидаги номнинг расмий қисқартмаси кўринишида ёзилади. Уни аниқлаб бўлмайди, хужжатда берилган кўринишдаги қисқартирилган номи ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган Россия давлат оммавий илмий-техник кутубхонаси.

Ёзув: Россия¢ДОИТК

71Ø Ø С + ЖАМОА МУАЛЛИФИНИНГ ПАРАЛЛЕЛ

3ØØ

НОМИ

«Жамоа муаллифи» маълумотлар элементи (71Ø Ø А)да келтирилган жамоа муаллифи номининг тилидан фарқли тилда ҳужжатда берилган жамоа муаллифининг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади. Ушбу элементда «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) ва «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (71Ø Ø В) маълумотлар элементида берилган номдан ташқари жамоа муаллифининг барча параллел номлари берилади.

71Ø Ø D + ЖАМОА МУАЛЛИФИНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 5Ø

Аҳоли пункти – жамоа муаллифи расмий жойлашган жойнинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (71Ø ø С) маълумотлар элементида берилган.

71Ø Ø E + ЖАМОА МУАЛЛИФИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙ (МАМЛАКАТ) 3

Жамоа муаллифи расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)» (71Ø ø D) маълумотлар элементида берилган.

71Ø Ø F + ЖАМОА МУАЛЛИФИНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАНЗИЛИ) 2ØØ

Жамоа муаллифи расмий жойлашган почта манзили, электрон почта адреси ёки Интернетдаги адрес.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда келтирилган кўринишда, одатда, тегишли мамлакатнинг расмий тилида ёзилади.

Мисол – Ҳужжатда берилган: 103001, Москва, Гранат тор кўчаси., 4.

Ёзув: 103001,øМосква,øГранатныйøпер.,ø4

71Ø 1 A + ИТИни БАЖАРУВЧИ ТАШКИЛОТ 3ØØ

ИТИни бажарган ва унинг бажарилганлиги учун тўлиқ ёки қисман жавобгар бўлган юридик шахс (ташкилот).

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) маълумотлар элементида берилган.

71Ø 1 B + ИТИни БАЖАРУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ 5Ø

ИТИни бажарувчи ташкилотнинг аббревиатура, қисқартирилган сўзлар ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (71Ø Ø В) маълумотлар элементида берилган.

71Ø 1 D + ИТИни БАЖАРУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 5Ø

ИТИни бажарувчи ташкилот расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ɸ С) маълумотлар элементида берилган.

710 1 E + ИТИни БАЖАРУВЧИ ТАШКИЛОТ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3

ИТИни бажарган ташкилот расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати) (700 ɸ D) маълумотлар элементида берилган.

710 1 S + ИТИни БАЖАРУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ КОДИ 7

ИТИ жавобгар бажарувчиси – ташкилотнинг коди Корхона ва ташкилотларнинг умумроссия классификатори бўйича.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи етти символли рақамли код билан ёзилади.

Мисол - Россия давлат кутубхонаси.

Ёзув: 2175174

710 2 A + НАШР ЭТУВЧИ ТАШКИЛОТ 300

Нашр этилаётган ҳужжатнинг юқори даражада бажарилганлигини кафолатловчи юридик шахс (ташкилот, муассаса ва ш.к.).

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (700 ɸ С) маълумотлар элементида берилган.

710 2 C + НАШР ЭТУВЧИ ТАШКИЛОТ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙ (ШАҲАР) 50

Нашр этувчи ташкилот расмий жойлашган жой – аҳоли пунктнинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ɸ С) маълумотлар элементида берилган.

710 2 E + НАШР ЭТУВЧИ ТАШКИЛОТ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙ (МАМЛАКАТ) 3

Нашр этувчи ташкилот расмий жойлашган мамлакати.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)» (700 ɸ D).

711 0A + ИХТИРО УЧУН ЖАМОА БЎЛИБ ТАЛАБНОМА БЕРУВЧИ 300

Ихтиро муаллифининг ҳуқуқий вориси вазифасини бажарувчи юридик шахс (муассаса, ташкилот).

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

711 0C + ИХТИРО ЖАМОА МУАЛЛИФНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 50

Ихтиро жамоа муаллифининг расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктнинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ɸ С) маълумотлар элементида берилган.

**711 0E + ИХТИРО ЖАМОА МУАЛЛИФНИНГ ЖОЙ-
ЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3**

Ихтиро учун жамоа бўлиб ариза берувчининг расмий жойлашган мамлакати.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)» (700 ç D) маълумотлар элементида берилган.

711 1A + ЖАМОА ПАТЕНТ ЭГАСИ 300

Патентга эгалик қилиш ҳуқуқига эга юридик шахс (муассаса, ташкилот).

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

**711 1C + ЖАМОА ПАТЕНТ ЭГАСИ ЖОЙЛАШГАН
ЖОЙИ (ШАҲРИ) 50**

Жамоа патент эгаси расмий жойлашган жой – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ç C) маълумотлар элементида берилган.

**711 1E + ЖАМОА ПАТЕНТ ЭГАСИ ЖОЙЛАШГАН
ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3**

Жамоа патент эгаси расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Иш жойи (мамлакати)» (700 ç D) маълумотлар элементида берилган.

**711 2 A ДИССЕРТАЦИЯ ҲИМОЯ ҚИЛИНГАН ЖОЙ -
ТАШКИЛОТ 300**

Диссертация ҳимоя қилинган ва (ёки) унвон ёки илмий даража берилган муассасанинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (710 Ø A) маълумотлар элементида берилган.

**711 2 ДИССЕРТАЦИЯ ҲИМОЯ ҚИЛИНГАН ЖОЙ –
ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 50**

Диссертация ҳимоя қилинган ва (ёки) ҳимоя қилинган диссертация асосида унвон ёки илмий даражани берадиган муассасанинг расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ç C) маълумотлар элементида берилган.

**711 2 E ДИССЕРТАЦИЯ ҲИМОЯ ҚИЛИНГАН ЖОЙ –
ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3**

Диссертация ҳимоя қилинган муассаса расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)» (700 ç D) маълумотлар элементида берилган.

711 4 A + ТАДБИР ТАШКИЛОТЧИСИ 300

Сиёсий, иқтисодий, маданий ёки илмий-техник тадбир (масалан, конференция, анжуман, кўргазма, ярмарка ва ш.к.)ни ташкил қилувчи муассасанинг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) маълумотлар элементида берилган.

711 4 С + ТАДБИР ТАШКИЛОТЧИСИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАХРИ) 5Ø

Тадбир жамоа ташкилотчиси расмий жойлашган жой – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (7ØØ ¢ С) маълумотлар элементида берилган.

711 4 Е + ТАДБИР ТАШКИЛОТЧИСИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3

Тадбир жамоа ташкил этувчиси расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (7ØØ ¢ D) маълумотлар элементида берилган.

711 4 F + ТАДБИР ТАШКИЛ ЭТУВЧИСИ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙ (МАНЗИЛ) 2ØØ

Тадбир жамоа ташкил этувчиси расмий жойлашган почта манзили, электрон почта адреси ва/ёки Интернетдаги адрес.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи жойлашган жой (манзил)» (71Ø Ø F) маълумотлар элементида берилган.

711 9 А + ИХТИРОГА ТАЛАБНОМА БЕРУВЧИ (ПАТЕНТ ЭГАСИ) 1ØØ

Патент хужжати учун талабнома берган ёки ушбу хужжатнинг эгаси бўлган шахс ёки фирма.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи электрон кўринишдаги хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 ИНПАДОК дискетасида MONSANTO деб ёзилган.

Ёзув: MONSANTO

2. Хужжатда берилган: Россия Фанлар академиясининг тизимли дастурлаш институти.

Ёзув: Россия Ҷ Фанлар Ҷ академиясининг Ҷ Тизимли Ҷ дастурлаш Ҷ институти

711 9 Е + ТАЛАБНОМА БЕРУВЧИ (ПАТЕНТ ЭГАСИ) МАМЛАКАТИ 3

Талабнома берувчи (патент эгаси) яшайдиган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлақати» (Ø23 Ø С) маълумотлар элементида берилган.

711 9 F + ИХТИРОЧИНИНГ МАНЗИЛИ 3Ø

Ихтирочининг доимий яшаш жойи.

Ёзиш усули. Турар жойининг тўлиқ манзили берилади. Маълумотлар элементи хужжатда берилган кўринишда ёзилади.

712 1 А МБ ЭГАСИ БЎЛГАН ТАШКИЛОТ 3ØØ

МБ эгаси ҳисобланган юридик шахс (ташкилот).

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) маълумотлар элементида берилган.

712 1 В МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ 5Ø

МБ эгаси - ташкилотнинг аббревиатура, қисқартирувчи сўзлар кўринишидаги ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (71Ø Ø В) маълумотлар элементида берилган.

712 1 D МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 5Ø

МБ эгаси - ташкилотнинг расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (71Ø ø С) маълумотлар элементида берилган.

712 1 E МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3

МБ эгаси - ташкилотнинг расмий жойлашган мамлакати.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (71Ø ø D) маълумотлар элементида берилган.

712 1 F МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ 25Ø

МБ эгаси - ташкилотнинг расмий жойлашган жой манзили.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (71Ø ø F) маълумотлар элементида берилган.

712 2 D + МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ТЕЛЕФОН РАҚАМЛАРИ 5Ø

МБ эгаси - ташкилотнинг расмий телефон рақамлари берилади.

Ёзиш усули ва мисол «МБ маъмурининг телефон рақамлари» (7Ø1 2 D) маълумотлар элементида берилган.

712 2 F + МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ФАКСИ 5Ø

МБ эгаси - ташкилотнинг расмий факси берилади.

Ёзиш усули ва мисол «МБ маъмурининг телефон рақамлари» (7Ø1 2 D) маълумотлар элементида берилган.

712 2 H + МБ ЭГАСИ - ТАШКИЛОТНИНГ ЭЛЕКТРОН АДРЕСИ 2ØØ

МБ эгаси - ташкилотнинг E-mail берилади.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

72Ø ø А ТАДБИРНИНГ НОМИ 5ØØ

Ҳужжат (маърузалар тўплами, баённома, каталог ва ҳ.)нинг мазмуни боғлиқ бўлган ёки ҳужжатнинг нашр этилишига сабаб бўлган тадбир (конференция, йиғилиш, кўргазма, ярмарка ва ш.к.)нинг тўлиқ ва расмий номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи ишлов берилаётган ҳужжат тилида ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган:

Information society. Information technologies. Information resources. Telecommunications, 22-24 November 2010.

Ўзув: Infomiationϕsociety.ϕInformationϕtechnologies.ϕInformationϕresources.ϕTelecommunications

720 ϕ В ТАДБИР НОМИНИ РУС ТИЛИГА ТАРЖИМА

ҚИЛИШ

500

«Тадбирнинг номи» (720 Ø А) маълумотлар элементини рус тилига таржима қилиш.

Ўзиш усули. Эркин.

Изоҳ – Агар тадбир номи рус тилида берилган бўлса, маълумотлар элементи қўлланилмайди.

720 ϕ С + ТАДБИРНИНГ БЕЛГИЛАНИШИ

3

Ишлов берилаётган хужжат (маърузалар тўплами, баённома, каталог ва ҳ.)нинг мазмуни боғлиқ бўлган ёки хужжатнинг нашр этилишига сабаб бўлган тадбир (конференция, йиғилиш, кўргазма, ярмарка ва ш.к.)нинг тартиб рақами.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи араб рақамлари билан ёзилади.

Мисол – Хужжатда берилган:

Proceedings of the third world congress for Rural Sociology.

Ўзув: 3

720 ϕ D + ТАДБИР ЎТКАЗИЛГАН ЖОЙ (ШАҲАР)

50

Тегишли тадбир ўтказилган аҳоли пунктининг номи.

Ўзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ϕ С) маълумотлар элементида берилган.

720 ϕ E + ТАДБИР ЎТКАЗИЛГАН ЖОЙ (МАМЛАКАТ)

3

Тегишли тадбир ўтказилган мамлакат.

Ўзиш усули ва мисол «Устуворлик мамлакати» (023 Ø С) маълумотлар элементида берилган.

720 ϕ F + ТАДБИР ЎТКАЗИЛГАН САНА

17

Тадбир бошланган сана ва ёпилган сана.

Ўзиш усули. Маълумотлар элементи қуйидагича ёзилади:

ГГГГММДД,

бунда: ГГГГ - йил;

ММ - ой;

ДД - сана.

Агар тадбир бир неча кун ўтказилган бўлса, қуйидаги кўринишда ёзилади:

ГГГГММДД - ГГГГММДД.

Агар позициянинг маъносини аниқлаш имкони бўлмаса, «?» белгисини маълумотлар элементининг исталган позициясига қўйишга йўл қўйилади.

Мисол – Тадбир 2012 йилнинг 20 ноябридан 22 ноябригача бўлиб ўтди.

Ўзув: 20121120-20121122

770 ОА + ТАРЖИМОН ТАШКИЛОТЧИ 300

Таржима учун жавобгар бўлган муассасанинг номи.

Ўзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (710 Ø А) маълумотлар элементида берилган.

770 ØВ + ТАРЖИМОН ТАШКИЛОТНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ 50

Таржимон ташкилотнинг аббревиатура кўринишида ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ўзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (710 Ø В) маълумотлар элементида берилган.

770 ØС + ТАРЖИМОН ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 50

Таржимон-ташкилот расмий жойлашган жой – аҳоли пунктининг номи.

Ўзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ç С) маълумотлар элементида берилган.

771 ОА + ИШЛАБ ЧИҚУВЧИ ТАШКИЛОТ 300

Ускуна ёки маҳсулотни ишлаб чиққан ташкилотнинг номи.

Ўзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (710 Ø А) маълумотлар элементида берилган.

771 ØВ + ИШЛАБ ЧИҚУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ 50

Ишлаб чиқувчи ташкилотнинг аббревиатура кўринишида ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ўзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (710 Ø В) маълумотлар элементида берилган.

771 ØС + ИШЛАБ ЧИҚУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ) 50

Ишлаб чиқувчи ташкилотнинг расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктининг номи.

Ўзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (700 ç С) маълумотлар элементида берилган.

771 ØЕ + ИШЛАБ ЧИҚУВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ) 3

Ишлаб чиқувчи ташкилот расмий жойлашган мамлакат.

Ўзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлақати)» (700 ç D) маълумотлар элементида берилган.

771 1А + ТАЙЁРЛОВЧИ ТАШКИЛОТ 300

Ускуна ёки маҳсулотни тайёрлаган корхона, ишлаб чиқариш фирмаси ва ш.к. номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) маълумотлар элементида берилган.

771 1В + ТАЙЁРЛОВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ҚИСҚАРТИРИЛГАН НОМИ

5Ø

Тайёрловчи ташкилотнинг аббревиатура кўринишида ёки бошқа қисқартирилган кўринишдаги расмий номи.

Ёзиш усули ва мисол «Жамоа муаллифининг қисқартирилган номи» (71Ø Ø В) маълумотлар элементида берилган.

771 1С + ТАЙЁРЛОВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (ШАҲРИ)

5Ø

Тайёрловчи ташкилот расмий жойлашган жойи – аҳоли пунктининг номи.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (шаҳри)» (7ØØ ¢ С) маълумотлар элементида берилган.

771 1Е + ТАЙЁРЛОВЧИ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ (МАМЛАКАТИ)

3

Тайёрловчи ташкилот расмий жойлашган мамлакат.

Ёзиш усули ва мисол «Якка тартибдаги муаллифнинг иш жойи (мамлакати)» (7ØØ ¢ D) маълумотлар элементида берилган.

772 ØА ДЕПОНЕНТ ТАШКИЛОТНИНГ НОМИ

15Ø

Депонент ташкилот – бу ёзма асарлар тўғрисида қарор чиқариш ва уларни депозитга қўйиш учун депозитарий марказларига юбориш ҳуқуқига эга ҳамда тавсиф объекти бўлган ҳужжатни тақдим этувчи ташкилот (муассаса).

Депозитарий марказ – бу ёзма асарларни депозитга қўйиш учун қабул қилиш ҳуқуқи берилган ташкилот (муассаса). Ушбу стандартда «Ҳужжатни сақловчи ташкилот» (9Ø5 ¢ А) депозитарий марказ ҳисобланади.

Ёзиш усули «Жамоа муаллифи» (71Ø Ø А) маълумотлар элементида берилган.

Мисол – Ҳужжатда берилган: Тошкент университети.

Ёзув: Тош.фун-ти

772 ØВ ДЕПОНЕНТ ТАШКИЛОТНИНГ ЖОЙЛАШГАН ЖОЙИ

5Ø

Депонент ташкилот жойлашган аҳоли пункти (шаҳар, посёлка ва ҳ.)нинг номи.

Ёзиш усули. Маълумотлар элементи библиографик тавсиф қоидаларини ҳисобга олган ҳолда, ҳужжатда берилган кўринишда ёзилади.

Мисоллар

1 Ҳужжатда берилган: Тошкент.

Ёзув: Тошкент

2 Ҳужжатда берилган: Самарқанд.

Ўзув: Самарқанд

Ҳужжатни сотиб олиш шартларининг кодлари 24-жадвалда берилган.

24-жадвал. Ҳужжатни сотиб олиш шартларининг кодлари

Код	Ҳужжатни сотиб олиш шартлари
1	Сотиб олиш
2	Алмашиш
3	Бепул
А	Белгиланган нарх бўйича сотиб олиш
4	Қоғоз нусхани белгиланган нарх бўйича сотиб олиш
5	Микронусхаларни белгиланган нарх бўйича сотиб олиш
В	Шартнома нархи асосида сотиб олиш
7	Кутубхоналараро абонемент, прокатга олиш

Майдон остига битта код ёзилади.

Мисол – Ишлов бериладиган ҳужжатни бепул олиш мумкин.

Ўзув: 3

А илова
(мажбурий)

Ёзувдаги маълумотларни кодлаш

А.1 Библиографик ёзувнинг барча маълумотлари ГОСТ 34.301, ГОСТ 27463, ГОСТ 27466 га мувофиқ кодланади.

А.2 Ёзув маркерининг 17-позицияси А.1-жадвалга мувофиқ танланган кодни белгиловчи битли комбинацияни ўз ичига олиши керак.

А.1-жадвал. Битли комбинациялар кодлари

Битли комбинация	Код
0001111	ААК-7, Н0-жадвал
0001110	ААК-7, Н1-жадвал
00100000	ААК-8
01000000	ААИК
Изоҳ – Жадвалда қуйидаги қисқартмалардан фойдаланилган: - ААК – ахборот алмашиш коди; - ААИК – ахборот алмашишнинг иккиланган коди.	

А.3 Зарур бўлганда ГОСТ 27466 га мувофиқ кодли тўпламларни кенгайтириш усулларида, ГОСТ 7.28, ГОСТ 7.29, ГОСТ 7.30 бўйича – қўшимча кодли жадваллардан фойдаланилади.

Ёзув маркери, маълумотнома, майдон индикатори, майдон ости идентификатори, майдон ва ёзув ажратувчилари, резерв майдонлар ва қайд қилинган узунликдаги маълумотлар элементларида ўтувчи кетма-кетликларни қўллашга йўл қўйилмайди.

Кодли тўпламларни кенгайтириш усулларида қўллашда ҳар бир маълумотлар майдони ёзув маркерининг 17-позициясида белгиланган асосий кодли тўпамнинг кодларидан бошланади. Агар талаб қилинса, маълумотлар майдонида ўтувчи кетма-кетлик қўлланилади, шу жумладан майдон бошида ҳам. У бошқа маълумотлар майдонига таъсир кўрсатмайди.

А.4 ААИКдан фойдаланганда кирилл ва лотин алифболари символларининг кодли тақдим этилиши фарқланиши керак.

В илова
(мажбурий)

Ҳужжатлар турларининг кодлари

В.1-жадвал

Код	Ҳужжатнинг тури
10	Мазмуни бўйича 3-D классларига тегишли бўлмаган китоблар, брошюралар ва бошқа бир мартали нашрлар ёки уларнинг қисмлари
11	Монография
12	Ўқув нашри
13	Маълумот нашри, луғат
14	Тўплам
15	Конференциялар материаллари
16	Классификация, классификатор, тезаурус, рубрикатор
20	Мазмуни бўйича 3-D классларига тегишли бўлмаган серияли нашрлар ва/ёки уларнинг қисмлари
21	Журнал
22	Газета
23	Давомли нашрлар (тўпламлар)
24	Йиллик нашр
25	Монографик серия
30	ИТИ ва ТКИ бўйича ҳужжатлар
31	ИТИ ва ТКИ тўғрисида эълон қилинган ҳисобот
32	ИТИ ва ТКИ тўғрисидаги нашр қилинмаган ҳисобот
33	Лойиҳа материаллари (ҳисоботлардан ташқари)
34	ЭҲМ учун алгоритмлар ва дастурлар тавсифи
35	ИТИ ва ТКИ тўғрисидаги ҳисоботлар тўплами
39	Хориж фирмасининг ҳисоботи
3A	Хизмат сафари тўғрисида ҳисобот
41	Докторлик диссертацияси
742	Номзодлик диссертацияси
43	Диплом ишидан кейинги босқич ҳисобланган университет докторлик диссертацияси
44	Диплом иши
45	Диссертация автореферати
46	Диссертация авторефератини ўз ичига олган нашр
47	Диссертация мавзусининг рўйхатга олиш картаси
50	Патент ҳужжатлари
51	Муаллифлик гувоҳномаси учун ихтиронинг тавсифи
52	Патент учун ихтиронинг тавсифи
53	Диплом учун кашфиётнинг тавсифи

B.1-жадвалнинг охири

Код	Ҳужжатнинг тури
54	Фойдали модель учун тавсиф
55	Товар белгиси, саноат намунаси ва ш.к. учун ҳужжат
56	Қўриқлаш ҳужжати учун талабномага ихтиронинг тавсифи
57	Патент ҳужжатлари тавсифи
58	Патент ҳужжатларини ўз ичига олган нашр
60	Норматив ҳужжатлар
61	Халқаро норматив ҳужжат
62	Давлатлараро стандарт
63	Тармоқ стандарти
64	Раҳбарий услубий ва норматив ҳужжатлар
65	НХ ва услубий материаллар тўплами
66	НХ ва услубий материаллар тўпамини ўз ичига олган нашр
67	64-турга кирмаган йўриқномавий ва услубий ҳужжатлар
68	Республика НХ
69	Техник ҳужжатлар
6A	Уюшмалар, фирмалар, корхоналар стандартлари
70	Саноат каталоглари
71	Проспект
72	Проспект, буклет, реклама наشري, этикетка, планшет
73	Ускуна ва маҳсулотлар учун нархнома, номенклатурали каталог
74	Эксплуатация, монтаж қилиш, таъмирлаш, ўзгартириш бўйича йўриқномалар
75	Фирмага оид материаллар тўплами
76	Паспорт, техник тавсиф
A0	Депонент қилинган илмий ишлар
B0	Шарҳлар ва кўрсаткичлар
B1	Ахборот варағи
B4	Шарҳ, маълумотнома (1,2-классларга кирмайдиган)
B5	Мавзуга оид кўрсаткичлар (1,2-классларга кирмайдиган)
C0	Нашр қилинмаган таржималар
D0	Алгоритмлар ва дастурлар
E0	МБ

С илова
(мажбурий)

Хужжат характери тўғрисида қўшимча маълумотлар

C.1-жадвал

Код	Хужжат характери
1	Авиалойиҳа
2	Манзил китоби
3	Альбом (чизмалар, расмлар ва ш.к.)
4	Аннотация
5	Архив материаллари
6	Библиографик нашр
7	Дастурлар кутубхонаси
8	Идоравий нашр
9	Кўргазма материаллари
10	Доклад, доклад тезислари
11	Хориж диссертацияси
12	Якуний ҳисобот
13	Ижтимоий ташкилотларнинг нашри
14	Алгоритм, дастурнинг ахборот картаси
15	Манбашунослик нашри
16	Картографик нашр
17	Конструкторлик хужжатлари
18	Каталог-варақ
19	Конференциялар материаллари
20	Оммавий-сиёсий характердаги материаллар
21	Илмий-оммавий характердаги материаллар
23	Мемуарлар
24	Услубий материаллар
25	Нормативлар, нормалар
27	Шарҳ
28	Алгоритм, дастурнинг тавсифи
29	Дастур қўлланишининг тавсифи
30	Тармоқ каталоги
31	Халқаро ташкилотнинг расмий нашри
33	Дастурлар пакети
34	Таржима
35	Шахсга оид материаллар
36	Тушунтириш хати
37	Ҳукумат нашри
38	Ишларни бажариш учун нархнома

C.1-жадвалнинг охири

Код	Хужжатнинг характери
39	Препринт
40	Дастур
41	Дастурий модуль
42	Дастурий комплекс
43	Дастурий тизим
44	Оралик ҳисобот
45	Ишчи лойиҳа
46	Реклама техник хабари
47	ISO тавсияси
48	Реферат, рефератив нашр
49	Рецензия
50	Ахборот-қидирув тил луғати
51	Стандарт
52	Дастур спецификацияси
53	Маълумот жадвали
54	Статистик материаллар
55	Технологик хужжатлар
56	Техноишчи лойиҳа
57	Намунавий лойиҳа
58	Кўрсаткич
59	Ўқув нашри
60	Диссертациянинг ҳисобга олиш картаси
61	Чизма
62	Эксплуатация қилиш хужжатлари
63	Энциклопедия

Асосий сўзлар: формат, алмашув, ахборот ресурслари, маълумотлар базалари, маълумотлар, библиографик ёзув, библиографик маълумотлар, маълумотлар элементлари

«UNICON.UZ» ДУК
директор ўринбосари

Ж.Максудов

Стандартлаштириш
таянч ташкилоти
бошлиғи

Е.Синяшина

Ёш дастурчиларни тайёрлаш ва
қўллаб-қувватлаш маркази
лойihalарининг таҳлилчиси

О.Рустамова

Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
илмий-услубий хизмат
бўлимининг мудири

В.Борисов

Норма назорати

М.Комилова

КЕЛИШИЛГАН

КЕЛИШИЛГАН

Ўзбекистон Республикаси алоқа,
ахборотлаштириш ва телекоммуника-
ция технологиялари давлат қўмитаси
Ахборот ресурсларини ривожланти-
риш бўлими бошлиғи

Тошкент давлат техника
университети ахборот-ресурс
маркази директори

А.Мухитдинов
2013 йил 5 мартдаги
19-8/1051-сон хати

Ф.Балтаханова
2013 йил 6 февралдаги
01/9-14-128-сон хати

КЕЛИШИЛГАН

Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси
директори

А.Ходжаев
2013 йил 4 мартдаги
01-10/142-сон хати